

Maija Eerola

VERTAISOHJAUS AMMATILISESSA OPPILAITOKSESSA

Hyvien käytäntöjen hyödyntäminen
Koulutuskeskus Salpauksessa

Opinnäytetyö
Järjestö- ja nuorisotyö YAMK

2017

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä	Tutkinto	Aika
Maija Eerola	Yhteisöpedagogi (YAMK)	Joulukuu 2017
Opinnäytetyön nimi		45 sivua 2 liitesivua
Vertaisohjaus ammatillisessa oppilaitoksessa Hyvien käytäntöjen hyödyntäminen Koulutuskeskus Salpauksessa		
Toimeksiantaja		
Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymä		
Ohjaaja		
Helena Timonen		
Tiivistelmä		
<p>Tässä opinnäytetyössä tutkittiin vertaisohjauksen hyviä käytäntöjä ammatillisissa toisen asteen oppilaitoksissa. Työ tehtiin Koulutuskeskus Salpaukselle, joka on ammatillinen oppilaitos Päijät-Hämeessä. Opinnäytetyö on kehittämistietoa tuottava laadullinen tutkimus.</p> <p>Opinnäytetyön teoriaperustan muodostavat yhteisöllisyys, osallisuus, ammatillinen koulutus sekä vertaisohjaus. Vertaisohjaus ilmenee ammatillisissa oppilaitoksissa pääosin tutorointina. Työssä kartoitettiin myös Salpauksen vertaisohjauksen nykytilaa.</p> <p>Tutkittava ilmiö opinnäytteessä on vertaisohjaus ja ammatillinen koulutus on konteksti, jossa sitä tarkastellaan. Tutkimuksessa selvitettiin, millaisia hyviä käytäntöjä toisen asteen ammatillisen koulutuksen vertaisohjauksesta on löydettävissä ja miten havaitut hyvät käytännöt olisi mahdollista siirtää Salpauksessa toteutettavaan vertaisohjaukseen. Vuoden 2018 alusta voimaan astuva ammatillisen koulutuksen kokonaisuudistus eli reformi ja sen mukanaan tuomat muutokset näkyivät opinnäytetyön sisällöissä sekä tutkimustuloksissa.</p> <p>Tutkimusmenetelminä käytettiin benchmarkkausta ja teemahaastattelua. Benchmarkkauskohteina oli neljä ammatillisen toisen asteen oppilaitosta, joissa on toimivaa vertaisohjausta eli tutorointia. Aineisto analysoitiin teema-analyysin avulla.</p> <p>Tutkimuksen mukaan tutoroinnin onnistumisen edellytyksiä ovat toiminnan vastuhenkilö, johdon tuki, opiskelijoiden saama koulutus sekä toiminnan opinnollistaminen. Opinnäytetyö tuloksineen antaa työkaluja vertaisohjauksen suunnittelun ja toteutuksen käynnistämiseen Salpauksessa.</p>		
Asiasanat		
vertaisohjaus, tutorointi, yhteisöllisyys, osallisuus, ammatillinen koulutus		

Author	Degree	Time
Maija Eerola	Master's degree in Civic Activities and Youth Work Master of Humanities	December 2017
Thesis Title		45 pages 2 pages of appendices
Peer Support in Vocational Schools Utilization of Good Practices at Salpaus Further Education		
Commissioned by		
Salpaus Further Education		
Supervisor		
Helena Timonen		
Abstract		
<p>The objective of the thesis was to find good practices of peer support and peer guidance at vocational schools. The thesis was made in co-operation with Salpaus Further Education, which is a vocational school in Päijät-Häme region. This thesis was a qualitative research, which produced developing information.</p>		
<p>The framework of this study was built on the theories of peer support and peer guidance, the sense of community, participation and vocational education. The thesis also clarified the present situation of peer support in Salpaus Further Education. Big changes in vocational education are coming at the beginning 2018 when the reforms come into effect. That is also seen in this thesis and its results.</p>		
<p>The goal of this thesis was to research what kind of practices are in use at vocational schools in connection with peer support and peer guidance and how those practices can be used at Salpaus Further Education.</p>		
<p>Benchmarking and a theme interview were used as research methods. As research subjects there were four vocational schools where peer support and peer guidance actively used. The interview material was analysed with theme analysis.</p>		
<p>The thesis indicates that successful peer guidance needs a responsible person, the support of management, education and a useful credit system. This thesis and its findings help to plan peer guidance and put it into practice at Salpaus Further Education.</p>		
Keywords		
peer support, peer guidance, tutoring, sense of community, participation, vocational education		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS	7
2.1	Yhteisö ja yhteisöllisyys	7
2.2	Osallisuus	9
2.3	Ammatillinen koulutus ja ammatillisen koulutuksen reformi	11
2.4	Vertaisohjaus ja vertaistuki	12
2.5	Tutortoiminta ammatillisessa toisen asteen koulutuksessa	13
2.5.1	Tutortoiminnan keskeisiä tavoitteita	14
2.5.2	Tutortoiminnan suositukset	15
2.5.3	Tutortoiminta oppilaitoksen vapaaehtoistoimintana	15
3	SALPAUKSEN VERTAISOHJAUKSEN NYKYTILA	16
3.1	Salpauksen nykytilan kartoitusta	16
3.2	Osallisuus Salpauksen strategiassa	18
3.3	LARK6-hanke	20
3.4	Salpauksen markkinointitutorryhmä	21
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	21
4.1	Tutkimuskysymykset	21
4.2	Tutkimusmenetelmät	22
4.2.1	Benchmarkkaus eli vertailukehittäminen	22
4.2.2	Teemahaastattelu	24
4.3	Tutkimuksen kohteet	26
5	ANALYYSI JA TULOKSET	28
6	EHDOTUKSET TOIMENPITEIKSI SALPAUKSESSA	36
7	POHDINTA	38
	LÄHTEET	42

LIITE

Liite 1. Teemahaastattelu-runko

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on selvittää vertaisohjauksen hyviä käytäntöjä ammatillisissa toisen asteen oppilaitoksissa. Opinnäytteeni on kehittämistietoa tuottava tutkimus eli teen kehittämistarpeen arviointia. Työni on tehty Koulutuskeskus Salpaukselle.

Työskentelen Koulutuskeskus Salpauksessa (myöhemmin tekstissä Salpaus) opiskelijatoiminnan koordinaattorina ja työnkuvaani kuuluu tutortoiminnan, osallisuuden sekä yhteisöllisyyden kehittäminen ja koordinointi oppilaitoksessa. Salpaus on ammatillinen toisen asteen oppilaitos Päijät-Hämeessä. Vuosittain Salpauksessa opiskelee noin 16 000 nuorta ja aikuista opiskelijaa, joista reilu 5000 ammatilliseen peruskoulutukseen johtavassa koulutuksessa. Salpaus toimii Lahdessa, Heinolassa ja Asikkalassa.

Tutkittava ilmiö opinnäytteessäni on vertaisohjaus ja konteksti, jossa sitä tarkastelen, on ammatillinen koulutus. Opinnäytetyöni liittyy siis vahvasti omaan työhöni ja sen kehittämiseen. Tutkimukseni tavoitteena on tuottaa tietoa, jota voidaan hyödyntää Salpauksen toiminnassa. Tutkimukseni on luonteeltaan laadullista eli kvalitatiivista.

Aihe on ajankohtainen niin valtakunnallisesti kuin paikallisestikin. Viime vuonna hallitusohjelmassa hyväksyttiin 190 miljoonan suuruiset leikkaukset, jotka kohdistuvat ammatilliseen koulutukseen. Opetusta on vähennetty radikaalisti, mikä lisää tuen tarvetta. Ammatillisen koulutuksen reformi astuu voimaan vuoden 2018 alusta ja uudistaa koko ammatillisen koulutuksen korostaen yksilöllisiä opintopolkujia. Valtakunnallinen nuorisopoliittinen ohjelma vuosille 2017–2019 vahvistettiin lokakuussa 2017. Yksi ohjelman tavoitteista on nuorten osallistumismahdollisuuksien lisääminen ja yhtenä toimenpidekehoituksena on panostaminen uusiin ja vaihtoehtoisiin keinoihin osallistaa nuoret ammatillisessa oppilaitoksessa. Kaikkiin näihin tarpeisiin voidaan vertaisohjauksen avulla vastata. Vertaisohjauksen kehittämistarve nousee esiin myös Salpauksen strategiassa, jossa opiskelijoiden osallisuus on nostettu vahvasti esiin.

Työni teoreettinen viitekehys koostuu osallisuuden, yhteisöllisyyden ja vertaisohjauksen teorioista. Käytännössä vertaisohjaus ammatillisissa oppilaitoksissa näyttäytyy tutortoimintana, joten siksi käsittelen sitä tarkemmin yhtenä vertaisohjauksen muodoista.

Työni aluksi käsittelen viitekehystä. Seuraavaksi kartoitan ja kuvaan Salpauksen vertaisohjauksen nykytilaa. Tämän jälkeen lähdän teemahaastattelujen kautta benchmarkkaamaan olemassa olevia hyviä käytäntöjä. Tutkimukseni kohdejoukkona on neljä ammatillista toisen asteen oppilaitosta, joista olen etukäteen tiennyt, että niissä on toimivaa vertaisohjausta. Tutkimusaineisto on koottu neljästä haastattelusta. Etsin työssäni vastauksia kysymyksiin:

- Millaisia hyviä käytäntöjä toisen asteen ammatillisen koulutuksen vertaisohjauksesta on löydettävissä?
- Miten Salpauksessa toteutettavaan vertaisohjaukseen olisi havaitut hyvät käytännöt mahdollista siirtää?

Tutkimuksen tulokset on saatu aineistosta teema-analyysin avulla. Lopuksi nostan esiin toimenpide-ehdotuksia Salpauksen vertaisohjauksen kehittämiseksi sekä pohdin ilmiötä ja sen tulevaisuutta eri näkökulmista.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1 Yhteisö ja yhteisöllisyys

Yleisimmin yhteisö ymmärretään todellisten sosiaalisten suhteiden summana, joka muodostuu ihmisten välisestä kanssakäymisestä ja jonka seurauksena tapahtuu jonkinasteista kiintymystä. Yhteisön jäsenyyteen liittyy usein odotuksia luottamuksesta, vastavuoroisuudesta ja sosiaalisesta tuesta. Yhteisöllisyys vaalii yhteenkuuluvuuden tunnetta ja vahvistaa sosiaalista identiteettiä. Yhteisö ja yhteisöllisyys voidaan mieltää yhteenkuuluvuuden tunnetta ylläpitäväksi tilaksi. (Ellonen 2008, 44.)

Yhteisöllisyys ilmenee konkreettisesti luottamuksena ja sosiaalisena tukena, jolla on myös tärkeä merkitys terveyden ja hyvinvoinnin keskeisinä osina. Toisiin luottava ja sosiaalista tukea saava ihminen kokee itsensä merkityksellisenä ja jaksaa huolehtia itsestään. (Maunu 2016, 11.)

2010-luvulla yhteisöllisyydestä ja yhteisöistä on puhuttu koko ajan enemmän. Yleisesti ottaen yhteisöllisyys tai sen kaipuu näyttäisi lisääntyneen. Yhteiskuntapolitiikka ja kulttuuri suosivat ja tuottivat vahvasti yksilöllisyyttä 1980-luvulta aina 2000-luvulle saakka, 2010-luvulla yksilöllisyyden rinnalle on tullut monenlaisia uusyhteisöjä. (Maunu 2016,11.)

Yhteisöllisyys liittyy turvalliseen yksilönkehitykseen. Nuoruus on yhteisöllinen kehitysvaihe, jossa irrottaudutaan lapsuuden kasvuyhteisöistä ja rakennetaan omaa aikuisen identiteettiä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että aikuisten rooleja opetellaan erilaisissa yhteisöissä ja ryhmissä kuten esimerkiksi harrastusryhmissä ja työpaikoilla. Sosiaalisten kokeilujen ja harjoittelun kautta nuoret oppivat näitä rooleja ja niissä tarvittavia taitoja. (Maunu 2016, 12.)

Nykypäivän työelämä on yhä sosiaalisempi. Työnantajat peräänkuuluttavat työelämätaitoja, jotka ovat perustavanlaatuisia sosiaalisia taitoja: ollaan ajoissa paikalla, tullaan toimeen erilaisissa työryhmissä ja -yhteisöissä. Sosiaaliset taidot ovat välttämättömiä yhteiskunnassa selviytymisen kannalta. Sosiaalisuus ja sosiaalisten suhteiden ylläpito vaativat ihmisiltä entistä aktiivisempaa panostusta ja ylläpitoa, koska suvut ja perheet, työpaikat ja asuinalueet eivät enää tarjoa samalla tavalla valmiita yhteisöjä kuin vielä muutama sukupolvi sitten. Valmiina annetuista yhteisöistä on siirrytty itse tehtyihin yhteisöihin. (Maunu 2016, 12.)

Maunun (2016) mukaan ongelmana on se, että ryhmien ja yhteisöjen rakentamista ja niissä tarvittavia taitoja ei osata tarpeeksi opettaa ja ohjata. Tämän takia puheet yhteisöllisyydestä jäävät helposti ylimalkaisiksi ja konkreettiset toimenpiteet jäävät tekemättä. (Maunu 2016, 12.)

Oppilaitoksen tulisi tarjota sellainen yhteisö ja yhteisöllisyyden tunne, joka tukee opiskelijan hyvinvointia. Pelkästään yhteisön olemassaolo ei riitä, vaan sen täytyy olla kyvykäs toimimaan hyvinvointia edesauttavalla tavalla (Ellonen

2008, 44). Yhteisöjä kannattaa vahvistaa ja tukea siellä, missä niitä luontevasti on. Tähän oppilaitokset tarjoavat erinomaisen ympäristön. (Maunu 2016, 13.) Kiinnittyminen kouluun edellyttää, että opiskelija kokee opiskelun merkityksellisenä ja mieluisana sekä kokee opinnoissa yhteenkuuluvuutta ja hyväksyntää. Koulun toimintakulttuurin ja opetuksen tulisi kannustaa osallistumaan ja tukea yhteenkuuluvuutta, joka kannattelee opiskelijoita arjessa. (Poikkeus ym. 2013, 112.)

Osa syrjäytymisen riskitekijöistä liittyy oppimisympäristöön tai vuorovaikutussuhteisiin. Tällaisia riskitekijöitä ovat oppimisen tuen vähäisyys tai yksilön torjunta ryhmässä. Oppilaitosten opetus- sekä opiskeluhooltohenkilöstöltä vaaditaan taitoa tukea osallisuutta ja sosiaalista kiinnittymistä koulussa. (Poikkeus ym. 2013, 111.)

Hyljeksityksi tuleminen vertaisryhmässä vaikeuttaa monin tavoin oppimista sekä osallistumista kouluyhteisössä. Tällöin on hyvin pieni mahdollisuus päästä hyödyntämään opiskelukavereiden oppimiskokemuksia ja tällainen opiskelija saattaa jäädä jopa täysin ilman myönteisiä oppimiskokemuksia vertaisten kanssa. On tärkeää kehittää opetuksen muotoja ja sisältöjä, mutta täytyisi myös edistää myönteisiä vertaissuhteita. On tärkeää muistaa, että opiskelijoiden keskinäiset keskustelut voivat vaikuttaa positiivisella tavalla osallistumiseen ja kiinnostuneisuuteen (Poikkeus ym. 2013, 116–119).

2.2 Osallisuus

Osallisuuden käsite näyttäytyy usein ylimalkaisena, kaiken kattavana, mutta lopulta sekavana ja mitäänsanomattomana. Hanhivaara (2006) toteaa käsitteen niin vaikeaselkoiseksi, että monet käyttävät sen asemasta mieluummin osallistumisen, vaikuttamisen, kuulemisen sekä aktiivisen kansalaisuuden käsitteitä. Gretscher (2002) puolestaan määrittelee osallisuuden käsitteen valtautumisen ja voimaantumisen tunteina, joissa yhdistyvät pysyvyys ja tunne. Osallisuus aktiivisena toimintana tarkoittaa sellaista toimintaa, jossa yksilöllä on selkeä ymmärrys omista mahdollisuuksista vaikuttaa toiminnan kulkuun. (Alanko 2013, 50–52.)

Osallisuuden käsite on siis vaikeaselkoinen ja kaipaa lisätarkennusta asiayhteydessään. Oppilaitosmaailmassa osallisuus on vaikuttamista, kuulemista, osallistumista ja aktiivisuutta. Useat eri tahot ottavat kantaa ja ohjeistavat opiskelijoiden ja nuorten osallisuuteen liittyvissä asioissa.

Toisen asteen oppilaitosten tehtävänä on kouluttaa työ- ja jatko-opintoihin kansalaisia, jotka ovat työ- ja opiskelukykyisiä ja joilla on taidot ja motivaatio kiinnittyä yhteiskuntaan. Toisen asteen koulutukseen on laadittu hyvinvoivan oppimisympäristön malli, jossa on kuvattu koulutuksen järjestäminen terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen näkökulmasta. Mallissa todetaan, että opetus- ja ohjausmenetelmien tulee tukea opiskelijoiden osallisuutta niin, että kaikilla opiskelijoilla on mahdollisuus onnistumisen kokemuksiin ja itsensä toteuttamiseen. (Arjen arkki 2017.)

Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki nostaa esiin yhteisöllisen opiskeluhuollon. Tällä tarkoitetaan laissa toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko oppilaitoksen tasolla edistetään muun muassa opiskelijoiden sosiaalista vastuullisuutta, vuorovai-
kutusta ja osallisuutta. (Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 2013.)

Koulutuksen arviointineuvoston raportin (2010) mukaan erilaisilla toimintata-
voilla, jotka korostavat opiskelijoiden omaa vastuuta ja osallisuutta, on voitu edesauttaa yksittäisen opiskelijan liittymistä yhteisön jäseneksi ja lisätä myös opiskelijoiden yhteistä vastuuta omasta ryhmästään, opiskelusta kokonaisuutena sekä koko opiskeluyhteisöstä (Kotamäki ym. 2010, 20).

Tuoreen Valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman yhtenä tavoitteena vuosille 2017–2019 on nuorten osallistumismahdollisuuksien lisääminen – pitkän aikavälin tavoitteena on maailman osallistuvien nuorisot. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017d.) Ohjelman tavoite on, että nuoret kokevat tulevaisuutta kuulluiksi ja voivansa vaikuttaa itseään koskeviin asioihin aikaisempaa paremmin. Osallistuminen ja kuulluksi tuleminen ovat lisänneet nuorten kokemusta osallisuudesta ja yhteiskunnan jäsenyydestä, mikä osaltaan on vähentänyt ääri-
liikkeiden houkuttelevuutta. Yhtenä toimenpiteenä esitetään huomion kiinnittäminen erityisesti nuorten uusiin ja vaihtoehtoisiin keinoihin osallistua nuoret ammatillisessa oppilaitoksessa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017c.)

Myös EU:n nuorisostrategiassa kiinnitetään huomiota nuorten vaikutusmahdollisuuksiin. Tavoitteena on, että nuoret osallistuisivat täysipainoisesti yhteiskunnan toimintaan. Tätä kautta syrjäytyminen olisi mahdollista saada kuriin. (Euroopan yhteisöjen komissio 2009.)

2.3 Ammatillinen koulutus ja ammatillisen koulutuksen reformi

Opetushallituksen (2017) mukaan noin 45 prosenttia ikäluokasta aloittaa opinnot ammatillisessa peruskoulutuksessa peruskoulun tai ylioppilastutkinnon jälkeen. Ammatillisen peruskoulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijoille tarpeellisia tietoja ja taitoja ammattitaidon saavuttamiseksi sekä valmiuksia harjoittaa itsenäisesti ammattia. Näiden lisäksi tavoitteena on tukea opiskelijoiden kehitystä hyväksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi, tukea elinikäistä oppimista ja antaa tarpeellista taitoja ja tietoja harrastuksiin, persoonallisuuden kehittämiseen ja mahdollisiin jatko-opintoihin. (Opetushallitus 2017.)

Ammatillisen koulutuksen kokonaisuudistus eli reformi astuu voimaan 1.1.2018. Se on yksi Juha Sipilän hallituksen kärkihankkeista. Uudistuksessa on kyse osaavan työvoiman saatavuudesta, tulevaisuuden ammattiosaamisesta sekä nuorten työllistymisen edellytyksistä. Reformissa uudistetaan ammatillisen koulutuksen ohjausta, rahoitusta, toimintaprosesseja, tutkintojärjestelmää sekä järjestäjäjärakenteita. Ammatillisen peruskoulutuksen ja ammatillisen aikuiskoulutuksen lait yhdistetään uudeksi laiksi, jossa keskeisenä lähtökohtana on osaamisperusteisuus ja asiakaslähtöisyys. Työpaikoilla tapahtuvaa oppimista lisätään ja yksilölliset opintopolut korostuvat. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017a; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017b.)

Tulevaisuuden työelämässä tarvitaan uudenlaista osaamista ja ammattitaitoa, joten ammatillisen koulutuksen uudistaminen on välttämätöntä. Myös se, että koulutukseen on käytettävissä aiempaa vähemmän rahaa, vaatii omalta osaltaan uudistumista. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017a.)

Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen toteaa hallituksen välikysymysvastauksessa, että tulevaisuuden työ on jatkuvaa oman osaamisen kehittämistä. Nuoret tarvitsevat sellaiset tiedot ja taidot, ammatilliset valmiudet ja itseluottamuksen, joilla pärjää myös työelämän muutostilanteissa. (Opetus- ja

kulttuuriministeriö 2017b.) Nämä ovat osaltaan myös sellaisia taitoja, joita voidaan vertaisohjauksen avulla tehostaa.

2.4 Vertaisohjaus ja vertaistuki

Opiskeluihin kiinnittyminen, myönteiset sosiaaliset suhteet ryhmässä sekä opintojen edistyminen ovat yhteydessä opiskeluaikana saatavaan sosiaaliseen tukeen. Opiskelijoiden väliset ystävyys- ja vuorovaikutussuhteet ovat keskeisessä asemassa yhteisön sitoutumisessa. Sunwolfin (2008, 2) mukaan ryhmissä vietetystä ajasta suurin osa kuluu nimenomaan vertaisryhmiin osallistumiseen ja keskustelemiseen niissä. Vertaisryhmää opiskelun tukena ei voida vähätellä. Parhaimmillaan opiskelijakulttuuri vahvistaa opiskelijan sitoutumista opiskeluun sekä ammatti-identiteettiä. (Penttinen ym. s.a., 5.)

Vertaisohjaus tarkoittaa sitä, että vertainen, tässä tapauksessa opiskelija, ohjaa ja tukee toista opiskelijaa. Vertaisryhmien perustana on tietoisuus vertaisuudesta. Ryhmän jäsenillä tulee olla tunne, että he ovat ainakin jollakin tasolla tasa-arvoisia. (Penttinen ym. s.a., 6.) SunWolf (2008, 2) määrittelee vertaisryhmän sellaiseksi ryhmäksi, jonka jäsenet kokevat toisensa yhdenvertaisiksi jonkin tekijän (esim. taustan, iän, velvollisuuksien, taitojen) suhteen. Ammatillisessa toisen asteen koulutuksessa opiskeltava ala on ainakin yhdistävä tekijä. Ikä ei reformin myötä enää välttämättä ole yhdistävä tekijä, koska nuorten ja aikuisten koulutus yhdistyy.

Samanlaisessa elämäntilanteessa olevat ihmiset voivat jakaa kokemuksiaan ja saada sosiaalista tukea vertaisryhmissä. Olennaista näissä ryhmissä on vertaisuus eli mahdollisuus tasapuoliseen dialogiin ihmisen kanssa, joka jakaa saman kokemusmaailman. Tärkeitä tekijöitä ovat vastavuoroisuus ja vuorovaikutteisuus: omien kokemusten jakaminen ja palautteen saaminen. (Seppänen-Järvelä 2005, 12.) SunWolf (2008) mukaan jokainen kuuluu ainakin yhteen vertaisryhmään ja nämä kokemukset vertaisryhmistä voivat olla palkitsevia tai loukkaavia. Toivottavasti ammatillisissa oppilaitoksissa onnistumme mahdollisimman paljon tarjoamaan niitä palkitsevia ja positiivisia kokemuksia.

Ohjauksellisesta näkökulmasta vertaisryhmä nähdään tilana, jossa voidaan jakaa kokemuksia, saada emotionaalista tukea, palautetta toisilta ja uusia näkökulmia, voidaan lisätä tietoisuutta ja vahvistaa sosiaalisia taitoja sekä luottamusta tulevaisuuteen. Vertaisryhmä tukee myös myönteistä asenteiden ja käyttäytymisen muutosta. Ryhmän jäsenet voivat myös tukea toistensa oppimista. (Penttinen ym. s.a., 6.)

Maunun (2016) ammatillisiin oppilaitoksiin kohdistuneen tutkimuksen mukaan hyvät ryhmäkokemukset tukevat opiskelijoiden motivaatiota ja valmiuksia työskennellä aikuisten kanssa. Opiskelun lisäksi hyvät ryhmäkokemukset vahvistavat opiskelijoiden työelämävalmiuksia, jotka ovat yhä enenevässä määrin sosiaalisiin tilanteisiin liittyviä taitoja. Sosiaalisten valmiuksien ja taitojen vahvistuminen heijastuu myös muille elämänalueille: ihmissuhteisiin ja terveystäytymiseen ja jopa yhteiskunnalliseen aktiivisuuteen ja osallistumiseen. (Maunu 2016, 94.)

Ammatillisen koulutuksen opiskelijat nimeävät elämässä tärkeimmiksi asioiksi vahvat ja selkeät sosiaaliset kiinnikkeet sekä rutiinit, joiden toteutuminen mahdollistuu hyvissä ryhmissä ja yhteisöissä. Onni näyttäytyy heille hyvänä ja jaetuna arkena, ei yksilöllisenä ja muista erottuvana menestyksenä. Hyvät sosiaaliset kokemukset ja valmiudet niiden saavuttamiseen ovat opiskelijoille välineitä hyvään elämään, sekä myös unelmia itsessään. (Maunu 2016, 94.)

Vertaisohjaus ammatillisessa toisen asteen koulutuksessa näyttäytyy pääosin tutortoimintana. Siksi käsittelen seuraavaksi tarkemmin ammatillisen koulutuksen tutortoimintaa.

2.5 Tutortoiminta ammatillisessa toisen asteen koulutuksessa

Ammatillisen toisen asteen tutortoiminnan kehitystä tukevat Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL), Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI ry ja Suomen ammatillisen koulutuksen kulttuuri- ja urheiluliitto SAKU ry. Ne ovat toteuttaneet yhdessä ammatilliseen koulutukseen suunnatun tutortoiminnan oppaan osana opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamaa Yhtenäisyyttä tutortoimintaan -hanketta. (Ågren ym. 2016.)

Tutor on vapaaehtoinen, tehtävään nimetty sekä koulutettu opiskelija, joka opastaa, neuvoo ja auttaa uusia opiskelijoita, tutustuttaa oppilaitoksen toimintaan sekä tuo kuuluvaksi opiskelijoiden mielipiteitä ja näkökulmia. Yhtenäisyyttä tutortoimintaan -hankkeen selvityksen mukaan tärkeimpiä tutortoiminnan tehtävistä ovat uusien opiskelijoiden perehdyttäminen, yhteisöllisyyden lisääminen oppilaitoksessa sekä oppilaitoksen markkinoiminen. (Ågren ym. 2016, 4.)

Vertaistuki on tutortoiminnan olennainen osa. Opinnoissaan pidemmällä olevat opiskelijat voivat ohjata ja neuvoa uusia opiskelijoita opinnoissa ja niihin liittyvissä asioissa. He osaavat myös ohjata ongelmien ja kysymysten ilmaantua oikeanlaisen avun ja tuen luokse. (Ågren 2016, 6.) Täytyy muistaa, että vertaisohjausta tapahtuu arjessa koko ajan ihan huomaamattakin. Opiskelijat neuvovat ja auttavat toisiaan opintoihin liittyvissä asioissa ikään kuin huomaamattaan.

2.5.1 Tutortoiminnan keskeisiä tavoitteita

Tutortoiminnan keskeisiä tavoitteita ammatillisessa koulutuksessa ovat Ågrenin ym. (2016,4) mukaan:

- edistää opiskelijoiden osallisuutta,
- ryhmäyttää ja tukea uusia opiskelijoita,
- edistää oppilaitoksen yhteisöllisyyttä, viihtyvyyttä ja hyvinvointia tapahtumien, tempausten sekä harrastetoiminnan avulla,
- markkinoida oppilaitosta,
- tukea tutorin omaa kasvua ja
- tarjota vertaistukea muille opiskelijoille (Ågren ym. 2016, 4).

Yhtenäisyyttä tutortoimintaan -hankkeessa (MLL ym. 2014) toteutettiin keväällä 2014 valtakunnallinen kysely, johon vastasi 81 tutorvastaavaa ammatillisista oppilaitoksista. Selvityksen mukaan tutortoiminnan merkitys oppilaitoksissa hyvinvoinnin edistäjinä tunnistetaan hyvin ja toimintaa ollaan valmiita kehittämään. Tutortoiminta vaatii oppilaitokselta panostusta toiminnan ylläpitämiseen ja tarvittaviin resursseihin sekä johdonmukaista suunnittelua. Selvityksessä todettiin, että tutortoiminta saattaa olla uhattuna taloudellisesti vaikeina

aikoina ja sen merkityksellisyyden esilläpito oppilaitoksen hyvinvoinnissa on toiminnan säilymisen elinehto. (Ågren 2014, 2.)

2.5.2 Tutortoiminnan suositukset

Tutortoiminnan selvityksen (Ågren 2014) mukaan toiminnalle voidaan esittää kymmenen suositusta:

1. Tutortoiminnalla oppilaitoksessa tulee olla vastuuhenkilö. Resurssien järjestäminen on osa nuorten osallisuuden arvostamista.
2. Tutortoiminnan tulee näkyä oppilaitoksessa.
3. Kaikilla on oltava mahdollisuus osallistua tutortoimintaan.
4. Tutorit täytyy kouluttaa.
5. Tutortoiminta nähdään opiskelijan kasvunpaikkana ja hän oppii tulevaisuuden kannalta hyödyllisiä tietoja ja taitoja.
6. Tutortoiminta tulee opinnollistaa, jotta se kerryttää opintosuorituksia.
7. Tutortoiminta on yksi hyvinvoivan oppimisympäristön rakentaja ja toiminnan tavoitteena tulee olla viihtyvyyden, hyvinvoinnin, turvallisuuden ja osallisuuden lisääminen sekä kehittäminen.
8. Tutortoiminta on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria ja sillä on selkeät yhteiset käytännöt ja suunnitelmat.
9. Oppilaitoksesta tulee löytyä yhteistä halua ja aikaa kehittää tutortoimintaa.
10. Oppilaitokset ja järjestöt kehittävät tutortoimintaa yhteistyössä eli oppilaitokset osaavat hyödyntää järjestöjen tarjoamia koulutuksia ja tukimateriaaleja. (Ågren 2014, 18–21.)

Näiden suositusten toteutuminen on edellytys onnistuneelle toiminnalle.

Hyvinvoivan oppimisympäristön mallin (Arjen arkki 2017) mukaan yksi hyvinvoivan oppimisympäristön rakentava tekijä on psyykkinen ja sosiaalinen oppimisympäristö. Tätä aluetta voidaan tukea tutortoiminnan avulla.

2.5.3 Tutortoiminta oppilaitoksen vapaaehtoistoimintana

Mielestäni tutortoiminta voidaan nähdä oppilaitoksen sisällä tapahtuvana vapaaehtoistoimintana. Ammatillisten oppilaitosten on tärkeää myös opettaa

nuorille toisten auttamista ja toisesta ihmisestä välittämistä. Aina tekemisistään ei tarvitse saada korvausta, ainakaan materiaalista. Henkinen korvaus on myös palkitsevaa. Nyky-yhteiskunnassa edetään asioissa valitettavan usein hyötynäkökulma edellä kysyen: mitä minä tästä saan?

Mikäli tutortoiminta nähdään vapaaehtoistoimintana, sitä voidaan tarkastella myös kansalaistoimintana. Kansalaistoimintaa on henkilön julkinen toiminta yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä, esimerkiksi erilaisissa kansalaisjärjestöissä ja yhdistyksissä. Vapaaehtoistoiminnan ensimmäinen ja tärkein periaate on se, että siihen osallistutaan omasta halusta. Toiminta kumpuaa halusta auttaa toisia. Toinen tärkeä periaate on palkattomuus. (Kansalaisyhteiskunta 2017.)

Vapaaehtoistoiminta edesauttaa nuorten kokemuksia omasta vaikutusmahdollisuudesta. Vapaaehtoistoiminnan konkreettisuus ja näkyvät tulokset kannustavat ja tekevät siitä mielekkään tavan toimia. Vapaaehtoisena toimiminen tutkimusten mukaan myös lisää yksilön kokemaa onnellisuutta, syynä todennäköisesti ovat sosiaaliset suhteet, yhteisöllisyys ja koetut vaikuttamismahdollisuudet. (Grönlund & Pessi 2008, 127.) Tutortoiminta on selkeä vaikuttamisen väylä oppilaitoksessa.

Vapaaehtoistoiminnan kautta tapahtuu myös oppimista. Se myös mahdollistaa usein läsnäolon, kohtaamisen ja kuuntelemisen. (Eskola 2001, 208.)

3 SALPAUKSEN VERTAISOHJAUKSEN NYKYTILA

3.1 Salpauksen nykytilan kartoitusta

Kartoitin Salpauksen vertaisohjauksen nykytilaa keväällä ja syksyllä 2017 keskusteluilla opinto-ohjaajien kanssa. Vierailin kesäkuussa 2017 Salpauksen Pedapajassa, joka kokoaa Salpauksen pedagogista toimintaa johtavat esimiehet ja asiantuntijat (mm. opetusalapääälliköt) yhteen. Kävimme Pedapajassa läpi asiaa ja kuulin osallistujien ajatuksia ja toiveita. Muutamia opetusalapääälliköitä ovat tarttuneet aiheeseen ja heidän koulutusaloillaan vertaisohjauksen kehittäminen on käynnistynyt. Tutortoiminta on vertaisohjauksen muodoista se, jota myös Salpauksessa toteutetaan. Muutamilla aloilla toimintaa toki jo onkin ollut.

Tällä hetkellä Salpauksen tutortoiminta on hyvin vähäistä. Olemassa oleva tutortoiminta on hyvin markkinointipainotteista. En lähde opinnäytetyössäni avaamaan aiempia käytäntöjä ja toteutettuja koulutuksia, joita Salpauksessa on vuosien varrella ollut. Halusin lähteä käsittelemään ilmiötä mahdollisimman puhtaalta pöydältä.

Haasteena isossa oppilaitoksessa on se, kuinka tehdyt asiat saadaan näkyväksi. Salpauksessa tapahtuu varmasti paljon vertaisohjaukseksi ja tutortoiminnaksi luokiteltavaa toimintaa, mutta se ei ole kovin jäsenneltyä eikä sitä ehkä osata nimetä tällaiseksi toiminnaksi.

Keskusteluissa niin opinto-ohjaajien kuin opetusalapäälliköiden kanssa tuli ilmi, että tällaiselle toiminnalle on tarve. Resurssien vähäisyys kuitenkin huoleltaa kaikkia. Taloudellisesti tiukat ajat (ammattillisen koulutuksen rahoituksen radikaali supistaminen) ja useat yt-kierrokset Salpauksessa ovat jättäneet jälkensä.

Salpauksen liiketalouden alalla tutortoiminta on toiminut jo vuosia hyvin ja se on vaikeista ajoista huolimatta hyvin elinvoimaista. Siellä tutortoiminta on hyvin organisoitua, toimivaa ja arjessa näkyvää. Opinto-ohjaaja on siellä toiminnan vastuuhenkilönä. Tutoreita käytetään apuna syksyn aloitusviikoilla uusien opiskelijoiden ryhmäytymisessä ja vastaanottamisessa. Toisen vuoden tutorit osallistuvat koulutusmarkkinointiin marraskuussa järjestettävissä avoimissa ovissa. Uudet ensimmäisen vuoden tutorit rekrytoidaan ja ryhmäytetään keväällä. Tutorit tekevät myös yhteistyötä liiketalouden opiskelijakunnan kanssa esimerkiksi järjestämällä yhteisiä tapahtumia. Liiketalouden opetusalapäällikkö näkee asian tärkeänä ja siihen halutaan panostaa. (Mäkitalo 2017.)

Tällä hetkellä Salpauksessa ei ole yhteistä tutorkoulutusta, joka olisi avoin kaikkien alojen opiskelijoille. Koulutusta räätälöidään tarpeen mukaan halukaille koulutusaloille.

Koen, että Salpauksen ongelma on se, että selkeät linjaukset toiminnasta puuttuvat eikä vastuuhenkilöitä aloilla ole. Strategiassa on kyllä toiminta nostettu tärkeäksi, mutta sen jalkauttaminen puuttuu.

3.2 Osallisuus Salpauksen strategiassa

Koulutuskeskus Salpauksen strategia on luotu vuosiksi 2016–2020. Visio vuodelle 2020 on, että Salpaus on opiskelijoiden ja työelämän kohtaamispaikka – enemmän kuin koulu. Strategiaa tarkastetaan vuosittain kuudessa eri työryhmässä: strategisissa kehitysohjelmissa on kolme työryhmää ja toimintakulttuurin vahvistamisen osa-alueissa on kolme työryhmää. Salpauksen kehitysohjelmat ovat työelämän kumppanuuksien ja verkostojen vahvistaminen, pedagogiikan ja oppimiskäytäntöjen muutoksen toteuttaminen sekä taloudellinen perusta. Näiden lisäksi on toimintakulttuurin vahvistamisen osa-alueet **opiskelijoiden osallistuminen**, koulutusalojen ja ammattiryhmien yhteistyön vahvistaminen sekä johtamisen ja lähiesimiestyön vahvistaminen. (Kuva 1.)

Osana strategiaprosessia on määritelty tavoiteltava toimintakulttuuri. Salpauksen tavoitteena on **yhteisöllisen toimintakulttuurin rakentaminen**. (Koulutuskeskus Salpaus 2017.)

Kuva 1. Koulutuskeskus Salpauksen strategiakokonaisuus 1.1.2016 alkaen (Koulutuskeskus Salpaus 2017)

Toimintakulttuurin vahvistamisen Opiskelijoiden osallistuminen -osa-alueen kohderyhmänä on Salpauksen opiskelijat. Sisältöinä Opiskelijoiden osallistu-

minen -osa-alueessa ovat opiskelijoiden yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen sekä opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien lisääminen. Osa-alueen tavoitteet ovat seuraavat:

- Salpauksessa opiskelijat osallistuvat ja vaikuttavat aktiivisesti yhteisöllisen toimintakulttuurin rakentamiseen.
- Hyvinvoivat opiskelijat oppivat ja viihtyvät moderneissa oppimismaisemissa entistä paremmin.
- Opiskelijoiden toiminta toimintakulttuurin rakentamisessa on kaikkien arvostamaa, tunnustamaa ja opintoja edistävää osallistumista yksilön ja yhteisön hyväksi. (Tirkkonen 2017.)

Tavoitteet pyritään saavuttamaan seuraavilla toimenpiteillä:

- Opiskelijat osallistuvat hyvinvointia tukevan toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.
- Tutortoimintaa koordinoidaan ja vastuutetaan. Tutorien tehtäväroolien täsmentämistä jatketaan.
- Ryhmäyttämiskäytännöt toimivat kaikilla aloilla ja opiskelijoiden perehdytyskäytännöt selkeytetään opintojen eri vaiheissa myös keskeytyksiltä tulevat huomioiden.
- Opiskelijatapaukset ovat vetovoimaisia.
- Opiskelijat osallistuvat työturvallisuuskulttuurin toteuttamiseen.
- Uusi opiskelijapalautejärjestelmä vakiinnutetaan ja palautteita hyödynnetään.
- Vaikuttamismahdollisuuksia monipuolistetaan.
- Vuorovaikutteista oppimisympäristöä kehitetään. (Tirkkonen 2017.)

Opiskelijoiden osallistumisen ja yhteisöllisen toimintakulttuurin lisääminen ovat omalta osaltaan jokaisen Salpauksen henkilökunnan jäsenen tehtävä.

Myös Salpauksen opetussuunnitelman yhteisessä osassa yhtenä kohtana on yhteisöllisen toimintakulttuurin rakentaminen. Yhteisöllisen toimintakulttuurin piirteiksi on tässä nostettu muun muassa opiskelijoiden osallistaminen, osallisuuden jakaminen, avoin vuorovaikutus, luottamus ja kannustus. (Koulutuskeskus Salpaus 2015, 28.)

3.3 LARK6-hanke

Salpauksessa on meneillään vertaiskehittämisen LARK6 – Latua reformille -hanke, joka päättyy vuoden 2017 lopussa. Hanketta koordinoi Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä ja Salpaus on siinä mukana osahankkeella. Hankkeen rahoittaja on Opetushallitus. Hankkeen tavoitteena on kehittää vertaiskehittämisen mallia siten, että kehittämiseen osallistuvat eri henkilöstöryhmien lisäksi opiskelijat ja sidosryhmien edustajat. (Mikkola 2017.) Hankkeen olemassaolo tuli tietooni kesken opinnäyteprosessin. Onneksi pääsin mukaan hankkeen toimintoihin, koska se koskettaa juuri opinnäytteeni kannalta oleellisia asioita.

Yksi hankkeen osa-alueista on opiskelijatutortoiminnan kehittäminen. Sitä kehitetään vertaiskehittämisen mallilla. Hankkeessa on käytetty opiskelijatutorkäsitettä, vaikka yleensä Salpauksessa puhutaan tutoreista. Hankkeessa ovat mukana kahden opetusalanpäällikön hallinnoimat koulutusalat.

Hankkeen tiimoilta järjestettiin syyskuussa 2017 työpaja, johon osallistui yhteensä 15 eri alojen opiskelijaa. Lisäksi mukana oli opettajia, kuraattoreita, muuta tukipalveluhenkilöstöä ja yksi opetusalojohtaja. Työpajassa ideoitiin avoimet ovet -tilaisuuksien toteutusta ja tutoreiden roolia tapahtumien järjestämisessä. Lisäksi keskusteltiin tutoreiden rooleista yhteisöllisyyden vahvistajina. Opiskelijoiden mielestä yhteisöllisyyden rakentamisessa keskeistä on yhdessä tekeminen ja tunne johonkin kuulumisesta. Yhteisöllisyyttä voidaan heidän mielestään vahvistaa muun muassa eri alojen opiskelijoiden yhteisillä projekteilla ja tapahtumilla.

Hankkeen tuloksia ja kehittämisprosessia arvioitiin lokakuussa 2017. Todettiin, että vaikkei työpaja tuottanut aivan uudenlaista tietoa tutortoiminnan kehittämiseksi, hanke kuitenkin antoi tukea tutortoiminnan aktivoimiseen. Toiminnan suunnittelua jatketaan ja tavoitteena on nimetä työryhmä, joka laatii Salpauksen tutortoiminnan kehittämisen linjaukset.

3.4 Salpauksen markkinointitutorryhmä

Markkinointitutorryhmä on koottu Koulukiertue-kokeilua varten ja kiertuetta pilotoidaan ensimmäistä kertaa marras- ja joulukuussa 2017. Tähän on valikoitunut alle kymmenen opiskelijaa eri aloilta. Mukana on myös Lahden ammattikorkeakoulun opiskelijoita. Ideana on, että markkinointitutorit itse tuottavat markkinointimateriaalin, jota he sitten käyvät esittelemässä peruskouluissa ja lukioissa. Tarkoituksena on esitellä Salpausta yleisellä tasolla ja kuvata arkea oppilaitoksessa mahdollisimman realistisesti. Markkinointitutorryhmää ohjaa muutaman opinto-ohjaajan ryhmä. Kokeilu on osa Lahden ammattikorkeakoulun hallinnoimaa Huippis – Huippuosaamisen kasvupolku –hanketta, jonka yhtenä tavoitteena on luoda malli sujuville siirtymille. (Velling 2017.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimuskysymykset

Opinnäytteeni on kehittämistietoa tuottava tutkimus ja sen tutkimusote on laadullinen. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää tutkimuskohdetta (Hirsjärvi ym. 1998, 181). Tässä tutkimuksessa selvitän vertaisohjauksen toteuttamisen mahdollisuuksia ammatillisen toisen asteen koulutuksessa.

Laadullinen tutkimus on luonteeltaan tulkinnallista. Olennaista laadullisessa tutkimuksessa ei ole menetelmien suuri määrä, vaan tutkittavan ilmiön haluttuunotto ja ilmiötä koskevan käsitteellistämisen kehittyminen. (Kiviniemi 2001, 77–79.)

Nyt toteutettavassa kehittämistietoa tuottavassa tutkimuksessa korostuu Kiviniemen (2001) mainitsema kentältä saatavan aineiston merkitys. Tämän avulla jäsenetään teoreettista tarkastelua. Laadullisessa tutkimuksessa on kyse vähitellen tapahtuvasta tutkittavan ilmiön käsitteellistämisestä, eikä niinkään etukäteen hahmotetun teorian testauksesta. Käytännön kentästä nousevat näkökulmat ovat vuorovaikutuksessa tutkimusta käsitteellistäviin teoreettisiin näkökulmiin. (Kiviniemi 2001, 72.) Omassa työssäni olen huomannut tämän selvästi. Teorian ja kerätyn aineiston vuoropuhelu on ollut jatkuvaa koko opinnäytetyöprosessin ajan.

Tutkimusongelman määrittely ja rajaaminen ovat tärkeitä, koska ne ohjaavat koko tutkimusprosessia. Tutkimusongelma kuvataan usein kysymysten muotoon. Tutkimuskysymys ohjaa tiedonkeruuta. (Kananen 2014, 32–36.) Olen rajannut tutkimuksen koskemaan vain ammatillisen toisen asteen vertaisohjausta.

Etsin tutkimuksessani vastauksia kysymyksiin:

- Millaisia hyviä käytäntöjä toiseen asteen ammatillisen koulutuksen vertaisohjauksesta on löydettävissä?
- Miten Salpauksessa toteutettavaan vertaisohjaukseen olisi havaitut hyvät käytännöt mahdollista siirtää?

Tutkimukseni tavoitteena on tuottaa tietoa, jota voidaan hyödyntää Salpauksen toiminnassa.

4.2 Tutkimusmenetelmät

4.2.1 Benchmarkkaus eli vertailukehittäminen

Benchmarkkaus eli vertailukehittäminen on menetelmä, jonka avulla opitaan hyviltä vertailukumppaneilta. Menetelmän tavoitteena on saada aikaan parannuksia omassa toiminnassa. (Strömmer 2005, 55.) Vertaismenetelmiin sisältyy ajatus siitä, että tekemisen ja kokemisen kautta syntynyt ”ruohonjuuritason” asiantuntijuus on tärkeätä ja että muutostarpeiden havaitsemiseen sekä uuden oppimiseen tarvitaan vertaisten kokemuksia ja oppeja. (Seppänen-Järvelä 2005, 11.)

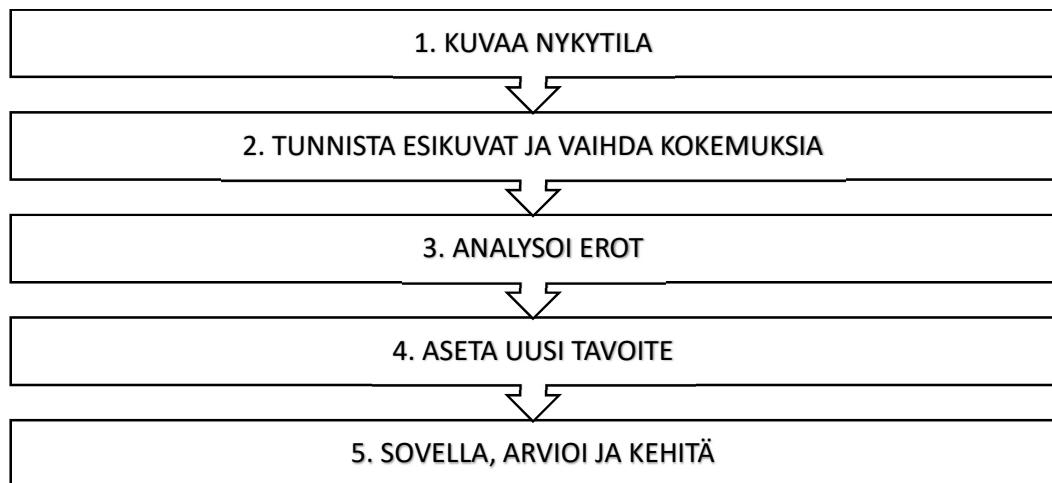
Benchmarkkaus on siis systemaattista vertailua, arviointia ja oppimista muilta organisaatioilta. Sen tavoitteena on saada tietoa ja kokemukseen perustuvaa näkemystä, jota soveltamalla pystytään kehittämään tehokkaasti omaa toimintaa toivottuun suuntaan. (Seppänen-Järvelä 2005, 14; Strömmer 2005, 56.) Negatiivinen rutinoituminen omaan toimintaan, niin yksilönä kuin yhteisönä, aiheuttaa sen, ettei omia vahvuuksia tai kehittämiskohteita ole helppo havaita. Tästä syystä oman toiminnan peilaaminen muiden kanssa on erittäin tärkeää. (Seppänen-Järvelä 2005, 13.)

Menetelmän vahvuus on se, että benchmarkkaus luo osallistumista ja saa aikaan oivaltavaa oppimista niin yksilön kuin yhteisönkin tasolla, auttaa kunnianhimoisten ja samalla realististen tavoitteiden asettamisessa sekä osoittaa, kuinka asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa (Strömmer 2005, 57).

Benchmarkkauksessa toteutuu oivaltavuus ja jopa elämyksellisyys, hyvien käytäntöjen näkeminen tuottaa oppimisen kannalta tärkeitä elämyksellisiä oivalluksia. Tärkein edellytys onnistuneelle benchmarkkaukselle on se, että kehittämiskohde liittyy kiinteästi organisaation menestymiseen sekä strategian toteuttamiseen (Strömmer 2005, 58–60). Tässä tutkimuksessa on vahvasti mukana Salpauksen strategian sisältöjä.

Strömmerin (2005) mukaan benchmarkkaus-menetelmällä on kolme merkittävää ulottuvuutta:

1. Menetelmä sisältää hyvien käytäntöjen analysoinnin, toteutuneiden faktojen tutkimisen sekä johtopäätösten tekemisen ja oppimisen näiden pohjalta.
2. Tarkastelun ja analysoinnin painopiste on prosessissa, joka kytkee eri ihmisten työt yhteen.
3. Vaikutukset ulottuvat tulosten parantamiseen ja organisaation oppimiseen. (Strömmer 2005.)

Kuva 2. Benchmarkkauksen vaiheet Strömmerin (2005) mukaan

Seuraavaksi avaan benchmarkkauksen vaiheita (kuva 2) oman tutkimukseni näkökulmasta mukaillen Strömmeriä (2005). Benchmarkkauksen ensimmäinen vaihe on nykytilan kuvaaminen. Salpauksen vertaisohjauksen nykytilaa kuvasin edellisessä luvussa. Seuraavassa vaiheessa tunnistetaan ja etsitään esikuvat sekä vaihdetaan heidän kanssaan kokemuksia. Valitsin tutkimukseni kohteeksi neljä ammatillisen toisen asteen oppilaitosta, joissa tiesin olevan toimivaa vertaisohjausta tutortoiminnan muodossa. Valitsin myös maantieteellisesti eri puolilla Suomea olevia oppilaitoksia. Kaksi oppilaitoksista on kooltaan lähes saman suuruisia kuin Salpaus, joten heidän toiminnassaan on oletettavasti samankaltaisia suuren oppilaitoksen haasteita. Tutkimuksessani on kyse haastattelumuotoisesta benchmarkkauksesta. Haastattelut olivat tyyliltään keskustelevia ja vaihdoin niissä kokemuksia puolin ja toisin. Avaan toteutusta tarkemmin teemahaastattelusta kertovassa luvussa. Tämän jälkeen benchmarkkauksessa analysoidaan erot toiminnassa eli mitä asioita esikuvat tekevät eri tavalla ja paremmin. Analysoinnin jälkeen asetetaan itselle uusi tavoite, jota sitten sovelletaan, arvioidaan ja kehitetään edelleen. Tavoitteen asettaminen ja sen käyttöönotto jäävät opinnäytteeni jälkeiseen aikaan. Tämä analyysi on tiedon tuottamista kehittämistoimenpiteitä varten. Analyysin kuvaan tarkemmin luvussa 5.

4.2.2 Teemahaastattelu

Valitsin benchmarkkaus-kokemusten keräämisen tavaksi teemahaastattelun, koska halusin saada tietoa tietyistä ilmiöstä, en niinkään koko ammatillisen koulutuksen asioista.

Hirsjärven ja Hurmeen (1985) mukaan haastattelu tutkimuksen osana on vuorovaikutustilanne, josta on löydettävissä tiettyjä piirteitä. Haastattelu on ennalta suunniteltua, haastattelijan ohjaamaa ja johtamaa, motivoitua, tutkittavan ja tutkijan vuorovaikutusta sekä luottamuksellista. (Metsämuuronen 1998, 39.) Haastattelun vastausten avulla pyritään muodostamaan yksityiskohdista kokonaiskuva (Kananen 2014, 72).

Haastattelussa ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa haastateltavan eli tutkimuskohteen kanssa. Laadullisessa tutkimuksessa haastattelu on

usein päämenetelmä. Haastattelun etuna on se, että tarvittaessa haastateltavat on mahdollista tavoittaa myöhemminkin, jos on esimerkiksi tarpeen täydentää aineistoa. (Hirsjärvi ym. 1998, 200–202.) Haastattelun etu onkin ehdottomasti joustavuus. Haastattelija voi tarvittaessa toistaa kysymyksen, selvittää asiaa, oikaista väärinkäsityksiä ja käydä keskustelua haastateltavan kanssa. Joustavaa haastattelussa on myös se, että kysymykset voidaan esittää missä järjestyksessä tahansa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73.)

Haastattelussa on tärkeää saada mahdollisimman paljon tietoa halutusta asiasta. On perusteltua antaa haastattelukysymykset tai aiheet haastateltaville jo etukäteen tutustumista varten. Haastattelun onnistumiseksi on suositeltavaa, että haastateltavat voisivat tutustua kysymyksiin, teemoihin tai ainakin aiheeseen etukäteen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73.) Omassa tutkimuksessani toin aiheen esiin kysyessäni haastateltavia mukaan haastatteluihin. Osittain avasin siinä kohdin jo teemojakin.

Teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit eli teemat on määritelty etukäteen. Haastattelija pitää huolen siitä, että kaikki etukäteen suunnitellut teema-alueet käydään läpi haastateltavan kanssa, mutta niiden laajuus ja järjestys voivat vaihdella haastattelusta toiseen. Haastattelijalla on olemassa haastattelurunko (liite 1) käsiteltävistä asioista, mutta ei valmiita suorja kysymyksiä. (Eskola & Suoranta 1998, 87.)

Teemahaastattelussa ei kuitenkaan voi kysellä mitä tahansa, vaan siinä pyritään löytämään merkityksellisiä vastauksia tutkimustehtävän ja ongelmanasettelun kannalta. Haastattelun etuna on se, että haastatteluun voidaan valita sellaiset henkilöt, joilla on kokemusta tutkittavasta ilmiöstä tai tietoa aiheesta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73–75.)

Laatiessani haastattelukysymyksiä olin jo perehtynyt tutkimukseni viitekehyksiin. Teoriasta nousi aiheita ja tarkennuksia kysymyksiin. Kysymysten asettelua ohjasi myös oma ammatillinen kokemukseni. Tiesin selkeästi alusta saakka, millaisia kokonaisuuksia haluan haastattelussani käsitellä.

Teemahaastattelun kokonaisuuksiksi eli teemoiksi muodostuivat 1. vertaisohjauksen muodot, 2. vertaisohjauksen hyödyntäminen, tukeminen ja sisällöt, 3.

vertaisohjauksen tavoite, 4. oppilaitoksen asenne, 5. ammatillisen koulutuksen reformi sekä 6. ihannetilanne (yhteistyö, resurssointi ja mahdolliset ongelma-kohtat).

Aluksi kysyin, millaisia vertaisohjauksen muotoja oppilaitoksessa on. Hyvin nopeasti keskustelujen kohteeksi vakiintui tutortoiminta ja esitin suoraan siihen jatkokysymyksiä, kuten millaisissa tehtävissä tutorit toimivat. Haastateltavat puhuivat pääosin tutortoiminnasta, myös muutamia muita vertaisohjauksen muotoja nousi esiin. Haastattelijan roolissa käytin vertaisohjauksen ja tutortoiminnan käsitteitä rinnakkain. Haastattelurungon avulla kävin läpi vertaisohjauksen hyödyntämisen, tukemisen ja sisällöt sekä vertaisohjauksen tavoitteen. Esitin kysymyksiä tutorien koulutuksesta, motivoinnista ja toimintaan sitoutumisesta sekä toiminnan koordinoinnista. Kysyin myös toiminnan vaikutuksista oppilaitoksen hyvinvointiin ja yhteisöllisyyteen. Oppilaitoksen asenteesta suhteessa vertaisohjaukseen keskusteltiin: kuinka johto ja henkilökunta suhtautuvat toimintaan ja onko tutortoiminta opinnollistettu. Ammatillisen koulutuksen reformia ja sen mahdollisia vaikutuksia sivuttiin. Kysyin haastateltavilta vertaisohjauksen ihannetilannetta. Tämä nosti keskusteluun myös epäkohdat ja resurssikysymykset.

4.3 Tutkimuksen kohteet

Benchmarkkaus tapahtui teemahaastatteluina. Tutkimuksen kohdejoukko on valittu tarkoituksenmukaisesti. Valitsin omat haastateltavat sen perusteella, että tiesin kyseisissä oppilaitoksissa olevan aktiivisesti toimivaa tutortoimintaa. Benchmarkkaus-menetelmässä tämä onkin oleellista. Valitsin haastattelujen kohteeksi neljä ammatillisen toisen asteen oppilaitosta eri puolilta Suomea: Valkeakosken ammatti- ja aikuisopiston, Pohjois-Karjalan ammattiopiston, Ammattiopisto Tavastian ja Turun ammatti-instituutin.

Valkeakosken ammatti- ja aikuisopisto (VAAO) on Valkeakoskella, Etelä-Pirkanmaalla toimiva ammatillinen oppilaitos, jossa opiskelee ammatillisissa perustutkinnoissa noin 1060 opiskelijaa yhdellä kampuksella (Valkeakosken ammatti- ja aikuisopisto 2017). VAAO:ssa tutortoimintaa ryhdyttiin käynnistämään uudelleen hankkeen puitteissa vuonna 2009. Toimintaa koordinoi yksi opinto-ohjaaja ja koulutusaloilla vastuuhenkilöinä toimivat opettajat.

Pohjois-Karjalan ammattiopistoja on seitsemällä paikkakunnalla Pohjois-Karjalassa: Joensuussa, Lieksassa, Niittylahdessa, Nurmeksessa, Kiteellä, Valtimolla ja Outokummussa. Nuorisopuolen ammatillisessa peruskoulutuksessa on noin 4500 opiskelijaa. (Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä 2017.) Pohjois-Karjalan ammattiopistoissa tutortoimintaa on nyky muodossa ollut vuodesta 2007 saakka. Yhteisestä tutorkoulutuksesta vastaa opiskelijakunta. Koulutusaloilla toiminnan vastuuhenkilöinä ovat opinto-ohjaajat.

Ammattiopisto Tavastia on Hämeenlinnassa sijaitseva ammatillinen oppilaitos, jossa opiskelee noin 3000 opiskelijaa seitsemässä eri toimipisteessä. Yksi toimipisteistä sijaitsee Turengissa, yksi Nuutajärvellä ja viisi Hämeenlinnassa. (Koulutuskuntayhtymä Tavastia 2017.) Tavastiassa tutortoiminta on vakiintunut osaksi lukuvuotta. Tutorit koulutetaan ja he ovat mukana erilaisten tapahtumien toteutuksessa, uusien opiskelijoiden vastaanottamisessa sekä markkinoinnissa. Toiminnalla on kaksi vastuuhenkilöä oppilaitostasolla. Koulutusaloilla vastuuhenkilöinä toimii opettajia ja opinto-ohjaajia.

Turun ammatti-instituutissa (TAI) on seitsemän eri koulutaloa, jotka kaikki sijaitsevat Turussa. Opiskelijoita on noin 4000. (Turun ammatti-instituutti 2017.) Heillä tutortoiminta on vakiintunutta ja koulutuskokonaisuus on laaja. Tutortoimintaa on toteutettu kymmenen vuoden ajan. Toimintaa koordinoi ja koulutuksista vastaa opiskelijatoiminnan koordinaattori. Aloilla toimintaa vetävät opinto-ohjaajat sekä vastuupettajat.

Tutkimusaineisto on koottu neljässä haastattelussa seitsemältä eri henkilöltä. Kukin haastattelu kesti noin tunnin. Kaksi haastattelusta toteutettiin puhelimitse ja kaksi paikan päällä oppilaitoksessa. Yksi haastattelusta toteutui toukokuussa 2017, kaksi kesäkuussa 2017 ja viimeinen syyskuussa 2017. Nauhoitin kaikki haastattelut.

Teemahaastattelut etenivät vapaamuotoisesti ja rennosti keskustellen. Teemäni haastattelurungon (liite 1) avulla sain vastaukset kaikkiin haluamiini kysymyksiin. Suurin osa asioista tuli luontevasti esiin kerronnan edetessä ja joidakin täytyi erikseen kysyä. Pääosin haastattelut pysyivät teemanmukaisissa

aiheissa. Jonkin verran sivuttiin myös opiskelijakuntatoimintaa sekä nuorisotyöntekijöiden toimenkuvaa oppilaitoksissa. Esiin nousi myös huoli resurssien vähenemisestä ja taloudellisesti tiukoista ajoista.

5 ANALYYSI JA TULOKSET

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analysointi voidaan katsoa toisaalta analyttiseksi ja toisaalta synteettiseksi eli yhdistäväksi. Analyttisyyttä edustaa aineiston luokittelu ja jäsentäminen teema-alueisiin. On myös tärkeää löytää koko aineistoa kannatteleva temaattinen kokonaisrakenne, jonka avulla luodaan synteesiä. Raportoinnissa tulee pyrkiä tarkasteltavien teemojen kokonaisvaltaiseen käsittelyyn. Aineiston analyysin tavoitteena on löytää tutkittavaa kohdetta kuvaavat keskeiset perusolotuuudet, joiden varaan voidaan rakentaa tutkimustulosten analysointi. Tutkijan tehtävänä on löytää keskeisimmät käsitteet, joiden avulla voidaan myös rajata pois epäolennaista aineistoa. (Kiviniemi 2001, 78–79.)

Tutkimuksessani laadullinen tutkimusprosessi näyttäytyi Kiviniemen (2001) kuvauksen mukaisesti eräänlaisena tutkijan oppimisprosessina, jossa koko tutkimuksen ajan pyrkimyksenä on kasvattaa tutkijan tietoisuutta tarkasteltavasta ilmiöstä. Tämä näkökulma korostaa tutkimuksen prosessiluonteisuutta myös aineiston analysoinnin kannalta. (Kiviniemi 2001, 75–77).

Analyysissä on tärkeää huomioida rajaaminen ja prosessiluonteisuus. Laadullisessa tutkimuksessa on tarkoituksenmukaista korostaa rajaamisen välttämättömyyttä. Kaikkea kerättyä aineistoa ei kannata yrittää sisällyttää tutkimusraporttiin. Rajaamisessa on kyse myös tulkinnallisesta rajaamisesta: tutkijan omat kiinnostuksen kohteet ja näkökulmat tarkastelulle vaikuttavat aineiston keruuseen ja aineiston luonteeseen. Laadullinen aineisto ei siis täysin sellaisenaan kuvaa todellisuutta vaan todellisuus välittyy meille tulkinnan kautta. (Kiviniemi 2001, 71.)

Olen rajannut tarkastelussa haastatteluista mukaan vain sen, mikä suoraan koskettaa vertaisohjausta ja niitä käytännön toimia, joilla sitä oppilaitoksissa toteutetaan. Olen myös tarkastellut aineistoa vahvasti oman ammatillisen kokemuksen kautta ja peilaten sitä kokemuksiini.

Analysoin saamaani aineistoa *teema-analyysin* eli teemoittelun avulla. Teemoittelu on suositeltava aineiston analysointitapa, kun on kyse jonkin käytännöllisen ongelman ratkaisemisesta. Näin aineistosta voi kätevästi poimia käytännöllisen tutkimusongelman kannalta olennaista tietoa. (Eskola & Suoranta 1998, 179.)

Teemoittelussa on kyse laadullisen aineiston pilkkomisesta ja ryhmittelystä eri aihepiirien mukaan. Ideana teemoittelussa on etsiä aineistosta tiettyä teemaa kuvaavia näkemyksiä. Mikäli aineiston kerääminen on tapahtunut teemahaastattelun avulla, on aineiston teemoittelu suhteellisen helppoa, koska haastattelun teemat toimivat runkona aineiston jäsennykselle. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93.) Teemojen avulla kasvatetaan ymmärrystä tulkittavasta ilmiöstä (Kananen 2014, 72).

Analyysin jälkeen tuloksia tulee tulkita. Tutkimustulosten tulkinnalla tarkoitetaan sitä, että tutkija pohtii analyysin tuloksia ja tekee niistä vielä omia johtopäätöksiä. Tulkinta on tutkimusaineiston analyysissa esiinnousseiden merkitysten edelleen selkiyttämistä ja pohdintaa. On pyrittävä vastaamaan kysymykseen, mitkä ovat olennaiset vastaukset tutkimuksen ongelmiin. (Hirsjärvi ym. 1998, 221–222.)

Aineistoni koostuu noin neljästä tunnista haastattelumateriaalia, jonka litteroin sanatarkasti. Näin sain aineistoksi 64 sivua tekstiä. Sen jälkeen lähdin etsimään materiaalista erilaisia ilmauksia asioiden ilmenemismuodoille. Lajittelin nämä ilmaukset haastatteluteemojen mukaisesti. Tarkastelen jokaista olemassa olevaa teemaa aineistolähtöisesti hakemalla niiden sisältä jäsennyksiä, yhdistäviä teemoja ja luokitteluja. Tarkastelen hyviä käytäntöjä kokonaisuutena, en eriteltynä oppilaitoksittain.

Teemoittelussa otin käyttöön teemahaastattelurungosta esiin nostettavat selkeät kokonaisuudet eli teemat:

- vertaisohjauksen muodot,
- vertaisohjauksen hyödyntäminen, tukeminen ja sisällöt,
- vertaisohjauksen tavoite,
- oppilaitoksen asenne,

- ammatillisen koulutuksen reformi ja
- ihannetilanne (resurssit, yhteistyö ja mahdolliset ongelmakohdat).

Näiden teemojen alle etsin teema-analyysin kautta tuloksia.

Vertaisohjauksen muodot

Tämän tutkimuksen mukaan vertaisohjaus on ammatillisessa koulutuksessa pitkälti juurikin tutortoimintaa. Tutoropiskelijat ovat mukana erilaisissa tapahtumissa, uusien opiskelijoiden vastaanottamisessa, ryhmäyttämisisä ja markkinoinnissa.

Sitten meillä on hyvinvointiviikkoo, on ollu vapputapahtumaa, kikkäköisiä tapahtumia tässä koululla, mitä ne on ollu järjestämässä.

Kyllähän se kuitenkin aika paljon sitä markkinointia on se tutorin homma tänä päivänä.

Tutorit on mukana niissä ryhmäytyksissä. Osa ryhmänohjaajista osaa hyödyntää tosi hienosti ja aika monessa paikassa meillä on silleen, että tutoreille on nimetty omat ryhmät.

Yksittäisinä toimintoina haluan nostaa tutkimuksesta **mamu-tutor** –kokeilun sekä **ryhmiin nimetyt kummitutorit**. Mamu-tutorit ovat maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita ja kohdensivat toimintansa maahanmuuttajaopiskelijoihin. Ryhmiin nimettyjen kummitutorien tavoitteena on opintojen alettua vieraila kummiryhmässään muutaman viikon välein ja kysellä kuulumisia.

Muina vertaisohjauksen muotoina tutkimuksessa tuli esiin **rästi-/tukiope-**
tuspajat, vertaissovittelu, projektityöskentely sekä **ryhmäedustajatoiminta**. Rästi/tukiopetuspajoissa vanhemman vuosikurssin opiskelijat opettavat nuorempiaan ammattiopinnoissa. Vertaissovittelua oli käytetty vain yhdessä tutkimuksen kohteena olleista oppilaitoksista. Sitä kuitenkin pidetään tärkeänä ja sen käyttöönotto nähdään mahdollisina muissakin oppilaitoksissa. Resurssointi nousi ongelmaksi. Vertaissovitteluun pitäisi olla aikaa keskittyä, paneutua ja kouluttautua. Toisaalta kiusaamistilanteiden vakavuus mietityttää: pystytäänkö vertaissovittelulla puuttumaan vaikeisiin kiusaamistapauksiin.

Vertaisohjauksen tukeminen, hyödyntäminen ja sisällöt

Vastuuhenkilön merkitys nousi selvästi suurimmaksi yksittäiseksi tekijäksi toimivan tutor toiminnan kannalta. Kaikissa tutkimuksen kohteena olleissa oppilaitoksissa oli henkilö, joka koordinoi tutor toimintaa oppilaitostasoisesti. Tämä ei kuitenkaan itsessään riitä. Vastuuhenkilöitä täytyisi löytyä koulutusaloilta, jotta toiminnan onnistuminen on mahdollista. Vastuuhenkilön tulisi olla opiskelijoille tuttu ja arjessa lähellä oleva, innostava ja kannustava, itsekin asiasta innostunut opettaja tai opinto-ohjaaja. Tutkimustulosten mukaan ne koulutusalat, joilta tällainen vastuuhenkilö löytyy, saavat parhaiten tutor toiminnan onnistumaan ja niiltä aloilta myös löytyy vuosittain halukkaita opiskelijoita mukaan toimintaan.

Tutor toiminta vaatii perehdytystä. Tutorkoulutukseen panostaminen takaa sen, että tutor toiminta on oppilaitoksessa yhtenäistä. (Ågren 2016, 9.) **Koulutus** ja sen merkitys nousi myös esiin tutkimuksesta. Kaikissa tutkimuksen kohteina olleissa oppilaitoksissa järjestettiin tutoreille koulutusta ja se nähtiin tärkeänä. Koulutukset toistuivat vuosittain hyväksi havaitun ja oppilaitoksessa jalostuneen kaavan mukaan. Pääosin koulutukset toteutettiin oman oppilaitoksen henkilökunnan voimin. Tähän on päädytty osittain säästösyistä, mutta myös siksi, että näin henkilökunta tulee tutuiksi opiskelijoille ja kosketuspinta oman talon toimintaan on mukana alusta saakka. Näin jo koulutuksen aikana pystytään miettimään tutor toiminnan sisältöjä ja käytännön toteutusta realistisesti.

Mukana koulutuksissa on opinto-ohjaajia, kuraattoreita, psykologeja sekä opettajia. Ennen koulutuksen alkua tutor toimintaan mukaan haluavat opiskelijat seulotaan opinto-ohjaajien toimesta. Opiskelijan opiskeluasioiden tulee olla kunnossa, jotta hän voi päästä mukaan toimintaan.

Näiden tutkimustulosten mukaan koulutuksissa käydään läpi ryhmäyttämisen keinoja, sosiaalisia taitoja, esiintymisvalmiuksia ja oman koulutusalan tuntemusta. Koulutuksissa on myös suuri merkitys sillä, että tutorit tutustuvat toinen toisiinsa.

Tutkimuksesta tuli ilmi, että jokin **näkyvä tunnus** on tärkeä osa tutortoimintaa. Se voi olla esimerkiksi huppari tai t-paita, jonka avulla tutorit on helppo tunnistaa. Tutorit kokevat tämän myös heidän työnsä arvostuksena ja kiitoksena oppilaitoksen suunnasta. Muita käytössä olevia kiittämisen ja palkitsemisen muotoja ovat tutoreille jaettavat **kahviliput** sekä **tapahtumat**, jotka on suunnattu tutoreille.

Toukokuussa pidetään sellainen loppuhäppeninki tutoreille, kiittäään siitä hommasta mitä on lukuvuoden aikana tehty.

Tutortoiminnan **dokumentointi**, käytännössä vapaamuotoisen päiväkirjan pitäminen, on vastuutettu opiskelijoille. Dokumentointi on edellytys opintosuoritusten saamiselle.

Viestintäkanavana toimivaksi on kaikissa tutkimuksen kohteina olleissa oppilaitoksissa todettu älypuhelimien **WhatsApp**-pikaviestintäpalvelu. Tämän käytön otto on vähentänyt merkittävästi tutortoimintaa koordinoivan henkilön työtaakkaa, koska WhatsAppin avulla ryhmä voi käydä keskustelua mieltä askaruttavista asioista, esimerkiksi tapaamisajoista. Aiemmin yksittäiset kysymykset kuormittivat henkilöstön edustajaa.

Vertaisohjauksen tavoite

Tutkimuksesta kävi ilmi, että toisaalta tutortoiminnan **vaikutukset yhteisöllisyyteen** ja **osallisuuteen** sekä oppilaitoksen **hyvinvointiin** nähdään merkittävänä, mutta toisaalta **yksilötason vaikutuksia** halutaan korostaa. Tutortoiminnalla koetaan olevan vaikutusta jopa keskeytyksiin. Tutoreiden toteuttamat ryhmäyttämiset parantavat opiskelijoiden kiinnostusta omaan ryhmäänsä.

Toki siinä on sitä yhteisöllistä vaikutusta, mutta kyllä mä nään tän yksilöjutun. Kyllä se antaa noille tyypeille niin paljon sitten. Mun mielestä senkin takia kannattaa jatkaa.

Kyllä siinä sellasta ammatillista identiteettiä syventää huomattavasti, kun semmonen, joka et tee sitä juttua.

Tottakai sellasta iloa ja valoa elämään tuo.

Oppilaitoksen asenne

Johdon tuki mahdollistaa tutortoiminnan kehittämisen ja sitouttaa koko henkilöstön toimintaan. Johdon vastuulla on järjestää toiminnalle tarvittavat resurssit. (Ågren 2016, 6.)

Aina jos on jotain tämmöstä yhteisöllistä toimintaa niin se auttaa sitä viemään eteenpäin muutenkin henkilökunnalle, jos johdon tuki on olemassa.

Kaikissa tutkimukseni kohteina olleissa oppilaitoksissa johdon tuki on olemassa ja tämän merkitys korostui haastatteluissa. Tutortoiminta nähdään oppilaitoksissa merkityksellisenä ja siihen tahdotaan panostaa. Toiminta nähdään yhteisöllisen opiskelijatoiminnan osana.

Ja yhteisöllinen opiskelijatoiminta on lakiin kuitenkin kirjattu. Tavallaan me vastataan tällä siihen. Tää on yks osa-alue sitten.

Kyllä se varmasti nähdään sillä lailla tärkeenä. Se on kuitenkin siihen ohjaukseen liittyvä juttu ja kaikille hyödyllinen.

Oppilaitoksen johdolla on selvästi ymmärrys toiminnan positiivisista vaikutuksista.

Se vähän vaihtelee. Jossain koetaan hyvin tärkeäksi, että ei tulais ilman toimeen. Silloin kun tiedetään, että on tällaisia tapahtumia, jotka vuosittain toistuu, niin silloin myöskin tutoreiden rooli korostuu.

Toisilla aloilla se on lähtökohtasesti haastavampaa kuin toisilla.

Mutta sit on niitä yksittäisiä opettajia, et ollaan aina mun tunnilta pois ja sit elämä suunnilleen pysähtyy.

Haasteeksi koetaan muun henkilöstön osuus: kuinka koko henkilöstö saadaan ymmärtämään toiminnan merkityksellisyys.

Ammatillisen koulutuksen reformi

Opiskelija hankkii monipuolista osaamista osallistuessaan tutortoimintaan. On tärkeää, että tutortoiminta kytkettäisiin osaksi opetussuunnitelmia ja koulutuksen järjestäjällä tulisi olla osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen yhteiset kriteerit. (Ågren 2016, 6.)

Oikeesti voidaan mieltää osaamiseksi, myöskin ammatilliseksi osaamiseksi ja osaksi opintoja.

Jatkossa, jos vapaasti valittavat poistuu, mun mielestä tarvii enemmän mieltii niitä ammatillisia sisältöjä, mun mielestä ne tarvis jollain tavalla saada opinnollistettua.

Näiden tutkimustulosten mukaan opiskelijoiden tekemän työn arvostus ja merkityksellisyyden osoittaminen ovat tärkeitä. Tähän yksi keino on tutortoiminnan **opinnollistaminen** eli se, että tutortoiminnasta saatu kokemus ja osaaminen tunnistetaan, arvioidaan ja tunnustetaan osaksi opintoja. Sujuvan toiminnan kannalta on tärkeää, että vastuuhenkilöt ovat selvillä näistä käytännöistä. Opiskelijoille tämä hyötynäkökulma opintosuoritusten karttumisesta saattaa olla merkittävä.

Toisaalta tutkimus nosti esiin myös sen, että tutortoimintaan osallistuvat opiskelijat ovat usein niitä aktiivisimpia, joiden vapaasti valittavat opinnot tulevat täyteen muutenkin. Heille merkityksellisempää saattaa olla erillisen todistuksen saaminen. Tutortodistusta voi käyttää myöhemmin apuna esimerkiksi työnhaussa.

Se, millä mä innostan heitä, on se, että tästä saa myös sinne työelämään niitä sosiaalisia taitoja ja semmosta kokemusta, jota tarvitaan työpaikalla.

Reformin tuomat muutokset mietityttävät oppilaitoksissa. Vielä ei osata arvailla, kuinka ne tulevat vaikuttamaan tutortoimintaan.

Tietysti se massa kasvaa, mistä tutoreita valitaan. Mitä sitten, jos siellä onkin paljon näitä niin sanottuja aikuisia.

Jatkossa tutortoimintaan saattaa osallistua kaikenikäisiä opiskelijoita. Tähän saakka osallistujat ovat olleet pääosin nuoria.

Ihannetilanne (resurssit, yhteistyö, mahdolliset ongelmakohdat)

Tutkimustuloksissa ihannetilanteeksi kuvattiin se, että kaikilta koulutusaloilta olisi tutoreita sekä innostunut vastuuhenkilö. Toivottiin myös yhtenäistä linjaa oppilaitostasolla sekä sitä, että toiminta saataisiin paremmin linkitettyä ammatillisen koulutuksen sisältöihin.

Yhdistettäs tää osallistumiseen liittyvä toiminta vielä vahvemmin siihen koulutustoimintaan. Ihan oikeesti kysyttäs opiskelijoilta ja luotettas siihen, että opiskelijat osaa asettaa tavoitteita ja tietävät miten ne tavoitteet saavutetaan yhdessä.

Kyllä se varmaan ois, että joka osastolta ois tutoreita ja siellä ois semmonen tyyppi, joka kattos niiden perään ja antais potkua.

Olis yhtenäinen linja, yhtenäinen runko tutortoiminnalla ja yhteiset periaatteet.

Tutortoiminnan ja sen kehittämisen ei tarvitse rajoittua vain omaan oppilaitokseen. Toiminnan toteuttamiseen on saatavissa tukea eri järjestöiltä ja toimijoilta. (Ågren 2016, 16.) Yhteistyöverkostojen laajuudet ovat tutkimustulosten mukaan supistuneet. Tässä on selvästi näkyvissä taloudellinen tilanne. Sellaiset yhteistyökuviot, joista on muodostunut kustannuksia, ovat karsiutuneet minimiin. Sitä pidettiin myös tärkeänä, että esimerkiksi tutorkoulutuksessa on mukana oman oppilaitoksen aikuisia eikä niinkään ulkopuolisia henkilöitä. Näin saadaan yhteistyötä oman oppilaitoksen sisällä parannettua.

Tutkimuksessa tuli ilmi myös se, että kyseisissä oppilaitoksissa ollaan pääosin tyytyväisiä resurssointiin näinä taloudellisesti haastavina aikoina.

Kaikissa tutkimukseni kohteina olleissa oppilaitoksissa on tutortoiminnan lisäksi myös toimiva opiskelijakunta sekä ryhmäedustajatoimintaa. Tästä päätellen tutkimuksen kohteena olleet oppilaitokset pitävät opiskelijoiden osallistumisen muotoja tärkeinä osina oppilaitoksen arkea.

Selkeiksi haasteiksi tutkimuksesta nousivat tutoreiden saaminen kaikilta koulutusaloilta, henkilöstön suhtautuminen sekä yhteisten toimintatapojen puuttuminen.

Tämän opinnäytteen tutkimuksen tulokset eivät ole ristiriidassa sen kanssa, mitä ilmiöstä on aiemmin tutkittu. Tutkimustuloksista esiin nousseet seikat ovat linjassa Ågrenin (2014) selvityksessä esiin tulleiden asioiden kanssa.

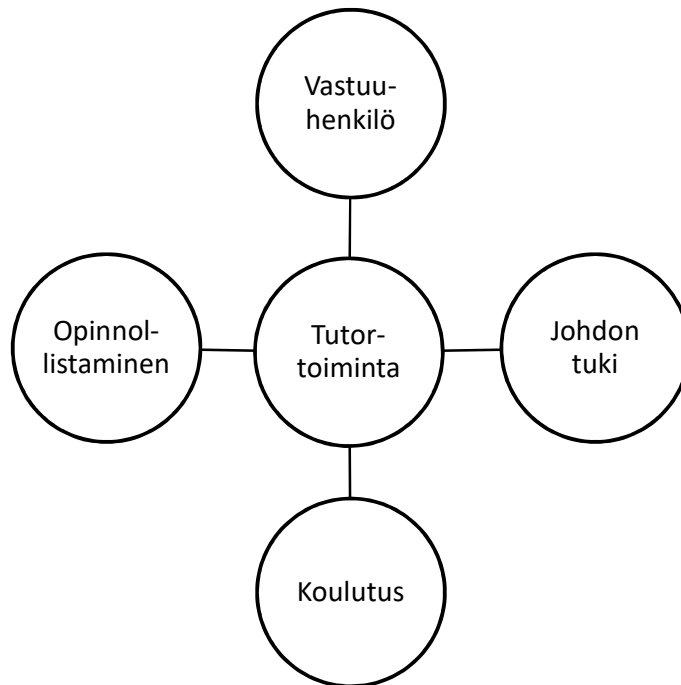
6 EHDOTUKSET TOIMENPITEIKSI SALPAUKSESSA

Opinnäytteeni tarkoitus ei ole tuottaa valmista toimintasuunnitelmaa Salpauksen toimintaan. Haluan kuitenkin nostaa joitakin ehdotuksia, joita olisi mielestäni syytä ottaa huomioon Salpauksen vertaisohjauksen toimintamallia kehitettäessä.

Ehdotan, että Salpaukseen kootaan työryhmä, joka valmistelee vertaisohjauksen suunnitelmaa ja käyttöönottoa. Työryhmässä olisi hyvä olla mahdollisimman kattava edustus henkilöstöä. Mielestäni työryhmään tulisi kuulua ainakin opinto-ohjaaja, kuraattori, opettaja, opetusalapäällikkö sekä opiskelijatoiminnan koordinaattori.

Työryhmä esittelee suunnitelman selkeine ja konkreettisine toimenpiteineen Salpauksen johdolle. Johdon hyväksynnän jälkeen vertaisohjausta lähdetään toteuttamaan eri koulutusaloilla suunnitelman mukaan. Suunnitelmassa tulee myös ottaa kantaa siihen, millä käsitteillä vertaisohjauksesta Salpauksessa puhutaan. Puhutaanko tutortoiminnasta vai jostain muusta.

Tämä opinnäytetyö toimii hyvänä lähtökohtana toiminnan suunnittelulle. Teoriaosuudesta löytyy perusteluja toiminnalle ja tutkimustuloksista vinkkejä käytännön toimintaan. Työryhmän kannattaa laatia vertaisohjaukselle prosessikaavio sekä toiminnan vuosikello. Vertaisohjauksen käyttöönottoa kannattaa seurata työryhmässä säännöllisesti. Seurannan voi liittää myös strategiatyöhön.

Kuva 3. Toimivan tutortoiminnan edellytykset

Tutkimuksestani nousi selkeästi esiin eri teemoista neljä tutortoiminnan onnistumiseen vaikuttavaa seikkaa: vastuuhenkilö, koulutus, opinnollistaminen ja johdon tuki (kuva 3). Nämä olisi syytä ottaa tarkasteluun myös Salpauksen toimintaa suunniteltaessa.

Toiminnan kehittämisen kannalta sen näkyväksi tekeminen on myös tärkeää. Tiedottaminen niin henkilöstölle kuin opiskelijoillekin tulee hoitaa hyvin. Toiminnan käynnistysvaiheessa nimenomaan johdon tuki ja toiminnan arvostus tulisi näkyä tiedottamisessa.

Salpauksen kaikilla aloilla toimii hyvinvointiryhmät, joiden vetovastuu on opetusalapäälliköillä. Hyvinvointiryhmät toteuttavat yhteisöllistä opiskeluhoitoa. Niiden tehtäviin kuuluvat ryhmäytymisen, opiskelijoiden osallisuuden ja yhteisöllisyyden, hyvän opiskeluilmapiiirin sekä turvallisen ja viihtyisän opiskeluympäristön edistäminen. Hyvinvointiryhmät vievät käytäntöön opiskeluhyvinvointiin liittyviä toimintamalleja. Tutortoiminta voisi olla yksi tällainen toimintamalli, jonka jalkauttamisen hyvinvointiryhmät omilla aloillaan ottaisivat hoitaakseen.

7 POHDINTA

Ammatillinen toisen asteen koulutus on muutosten kourissa. Ensi vuoden alusta voimaan tuleva ammatillisen koulutuksen reformi ravistelee ammatillisen koulutuksen totuttuja kaavoja. Opiskelijoiden opiskelupolut muuttuvat entistä yksilöllisemmiksi. Kuinka pystymme tukemaan siinä opiskelijoita? Ohjausta henkilöstön taholta kuin myös vertaisohjausta kaivataan kipeämmin kuin koskaan. Vaikka ammatillisen koulutuksen resurssit ovat heikentyneet lyhyessä ajassa merkittävästi, tulisi oppilaitosten satsata tähän.

Tutkimuksestakin nousi selvästi esiin se, että elämme epävarmoja aikoja ammatillisen koulutuksen suhteen. Henkilöstön keskuudessa epävarmuus tulevaisuudesta mietityttää ja ollaan huolestuttu siitä, miten jatkossa taataan tuki opiskelijoille. Vielä ei tiedetä, kuinka ammatillisen koulutuksen reformi ja talouden tiukkeneminen tulevat vaikuttamaan toimintaan.

Vaikka toisaalta reformin myötä nämä asiat nousevat entistä tärkeimmiksi, niin käytännössä varmasti tämän kaltaiset teemat jäävät helposti nyt muiden uudistusten ja henkilöstökoulutusten varjoon. Oppilaitoksilla tulisi olla selkeät suunnitelmat siitä, kuinka yhteisöllisyys ja osallisuus –teemat pidetään yllä muutosten kourissa.

Työhön ryhtyessäni en ollut tietoinen, kuinka ajankohtainen aiheeni oli myös valtakunnallisesti. Yhtymäkohta tuoreeseen Valtakunnalliseen nuorisotyön ja politiikan ohjelmaan, joka vahvistettiin opinnäytetyöprosessini aikana, on selkeä. Ohjelman pitkän aikavälin tavoitteena on maailman osallistuvien nuorisoiden. Yhtenä ohjelman toimenpiteenä on juurikin osallistamisen lisääminen ammatillisissa oppilaitoksissa. Antti Maunun tuoreet tutkimukset amisnuorista toivat myös lisäsisältöä ja teoriataustaa työlleni. Samoin amisreformin muutokset alkoivat konkretisoitua opinnäyteprosessini aikana. Salpaustasoisesti ajankoh-taisuutta lisäsi LARK6-hanke, joka tuli tietooni kesken opinnäyteprosessin.

Opinnäytteeni lähtökohtana oli selvittää hyviä käytäntöjä, joita Salpauksessa voidaan hyödyntää. Mielestäni onnistuin tässä. Tuloksissa on selkeitä ja konkreettisia toimia, joiden avulla Salpauksen vertaisohjausta voidaan käynnistää.

Salpauksessa on paljon puhuttu siitä, onko tutortoiminta enää nykyopiskelijoille vetovoimainen käsite ja pitäisikö sitä avata tai laajentaa ja puhua avoimemmin vertaisohjauksesta. Mielestäni tutor-käsitettä ei kuitenkaan tulisi unohtaa tai poistaa käytöstä, koska se on valtakunnallisesti ja kansainvälisesti käytetty ja tunnustettu. Kuten tutkimustuloksista tuli ilmi, tutor-käsite on käytössä muissakin ammatillisissa oppilaitoksissa. Tutor-käsitettä käytetään niin ammattikorkeakouluissa kuin yliopistoissakin. Tärkeämpää mielestäni on jalostaa toimintaa oman näköiseksi ja ylpeästi kantaa tätä nimeä sekä lisätä sen käyttöä oppilaitoksessa. Toiminta itsessään jo markkinoi, mikäli se on riittävän kiinnostavaa ja vetovoimaista.

Ammatillisen koulutuksen ohjaushenkilöstön tulisi vahvemmin saada opiskelijat itse suunnittelemaan vertaisohjausta. Grönlundin ja Pessin (2008) mukaan ei ole suositeltavaa, että aikuisten taholta määritellään etukäteen se, millainen aktiivisuus ja kiinnostus ovat toivottavia ja suotavia. Nuoret tarvitsevat ulkopuolisen kannustuksen lisäksi omista kiinnostuksen kohteistaan ja elämänpireistään nousevia toimintamuotoja, joiden kautta he voivat toteuttaa ja työstää arvomaailmaansa. Meidän aikuisten mallit eivät välttämättä kykene tarjoamaan näitä toimintamuotoja. (Grönlund & Pessi 2008, 135.)

Tutoreitten hyödyntäminen siinä toimintakulttuurin luomisessa on se juttu, missä pitäis koko ajan tehdä enemmän ja enemmän.

Voisivatko vertaisohjauksen ja tutortoiminnan toteuttamisen muodot nousta enemmän nuorista itsestään? Tämä tosin vaatii oppilaitoksen aikuisilta ja toiminnan vastuuhenkilöiltä enemmän, kun ei mennäkään totutun kaavan mukaan.

Tutkimustuloksista nousseet toiminnan haasteet ovat samoja, joita olen kohdannut työssäni. Opiskelijoiden saaminen toimintaan mukaan, motivointi ja sitouttaminen ovat haastavia. Työssäoppimisjaksot tuovat myös haasteensa toimintaan. Koskaan ei kaikki toiminnassa mukana olevat ole yhtä aikaa paikalla. Myös henkilöstön innostaminen ja sitouttaminen toimintaan on vaikeaa. Oppilaitoksen aikuisten tulee omalla positiivisella asenteella näyttää, että tällaista tarvitaan ja mahdollistaa se. Täytyy uskaltaa välillä heittäytyä epämurkavuusalueelle ja ravistella totuttuja tapoja ja rakenteita. Reformin muutokset antavat mahdollisuuden uudistua monilla alueilla – uskalletaan olla rohkeita ja luovia.

Reformin myötä joudutaan miettimään digitaalisuuden mukanaan tuomia asioita monelta kantilta. Voi olla, että tutortoiminnassakin sillä olisi jonkinlainen tilaus. En kuitenkaan usko, että se tulee poistamaan kasvotusten tapahtuvan toiminnan tarvetta.

Oppilaitoksessa tarvitaan yhteistä tahtotilaa ja yhteisiä linjauksia. Aikuisten täytyy uskoa nuoriin, niin oppilaitoksissa kuin yhteiskunnassa yleensä. Ennakkoasenteista ja vanhoista toimintatavoista täytyy päästää irti. Annetaan opiskelijoille mahdollisuuksia toteuttaa itseään ja osallistua. Toiset tarvitsevat siihen enemmän tukea kuin toiset. Ohjaushenkilöstön tehtävänä on antaa sitä tukea. Muistetaan myös se, että oppilaitos ei valmista opiskelijoita pelkästään ammattiin vaan elämään. Jokainen osallistumisen mahdollisuus ja kokemus ovat avuksi opiskelijan myöhemmässä elämässä.

Onko ammatillisissa oppilaitoksissa sijaa tällaiselle toiminnalle? Mielestäni tämä opinnäyte on hyvä perustelu sille, että kyllä on. Toiminnalla on vaikutuksia niin yhteisön kuin yksittäisen opiskelijankin kannalta. Tutkimustulokset ja koko opinnäyteprosessi vahvistivat näkemystäni siitä, että vertaisohjaukselle ja vertaisten toteuttamalle toiminnalle on tarvetta. Tuloksista ei tullut esiin mitään mullistavaa. Toiminta tulee nähdä tärkeänä ja merkityksellisenä ja nuoret tarvitsevat vastuuaikuisen ohjaamaan tekemistä. Ei ole kyse mistään taikatempuista. On kyse läsnäolosta, toisen ihmisen kunnioittamisesta, sosiaalisesta kanssakäymisestä, turvallisesta ryhmästä ja turvallisista, välittävistä aikuisista. Yksinkertaisen kuuloisia asioita, mutta valitettavan usein kiireisen ja suorituskeskeisen arjen keskellä asioita, jotka unohtuvat helposti.

Opinnäytetyöprosessini jossain kohdin mietin, että olenko liian lähellä aihetta nähdäkseni sen riittävän kirkkaasti. Olen tehnyt töitä näiden asioiden kanssa vuosia ja nähnyt myös parempia aikoja. Varmasti joku ulkopuolinen olisi tarkastellut ilmiötä tuorein silmin ja ehkä sitä kautta saanut nostettua aineistosta esiin jotakin muuta kuin itse sain. Mutta olen myös sitä mieltä, että onnistuin saamaan tutkimuksesta esiin olennaiset asiat Salpauksen toiminnan kehittämisen näkökulmasta. Ja uskon, että kokemusasiantuntijuudestani oli työssäni myös hyötyä. Tutkimustulokset ovat linjassa valtakunnallisten selvitysten kanssa ja sitä kautta mielestäni luotettavia.

Miten tästä eteenpäin? Opinnäytteeni loppumetreillä sain tehtäväksi valmistella Opetushallituksen valtionavustuksiin hankehakemuksen. Opetushallitus on asettanut haettavaksi valtionavustukset ammatillisen koulutuksen reformin tukemiseksi. Salpaus hakee avustusta teemaan Yhteisöllisyys, hyvinvointi ja osallisuuden edistäminen. Haku päättyi 10.11.2017. Mikäli rahoitus saadaan, yhteisöllisyyden ja osallisuuden ympärillä oleva kehittämistyö jatkuu myös hankkeen tiimoilta. Joka tapauksessa jatkan opiskelijatoiminnan koordinaattorin työssäni tutortoiminnan kehittämistä Salpauksessa. Toivon, että opinnäytteitäni osataan hyödyntää Salpauksessa ja että toiminnan kehittämiseen löytyisi lisää resurssia. Työryhmän perustaminen vertaisohjauksen ympärille olisi tärkeää. Yksin tätä asiaa ei voi suuressa oppilaitoksessa edistää. Toivottavasti myös LARK6-hankkeessa käynnistetyt toiminnot jatkuvat ja kehittyvät edelleen.

LÄHTEET

Alanko, A. 2013. Osallisuusryhmä demokratiakasvatuksen tilana – tapaustutkimus lasten ja nuorten osallisuusryhmien toiminnasta Oulussa. Oulun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Väitöskirja. Saatavissa: <http://jultika oulu.fi/files/isbn9789526203072.pdf> [viitattu 27.9.2017].

Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino.

Arjen arkki. 2017. Hyvinvoivan oppimisympäristön malli. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://arjenarkki.fi/hyvinvointia/hyvinvoivan-oppimisympariston-malli> [viitattu 9.10.2017].

Ellonen, N. 2008. Kasvuyhteisö nuoren turvana. Tampereen yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Väitöskirja. Tampere: Tampere University Press. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, julkaisuja 82.

Eskola, A. 2001. Vapaaehtoistyössä oppimisen psykologiaa. Teoksessa Eskola, A. & Kurki, L. Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. Tampere: Vastapaino, 201–214.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Euroopan yhteisöjen komissio. 2009. Komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle. EU:n nuorisostrategia – Satsataan nuorten vaikutusmahdollisuuksiin Uudistetulla avoimella koordinoitimenetelmällä kiinni nuorison haasteisiin ja mahdollisuuksiin. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009DC0200&from=EN> [viitattu 13.10.2017].

Grönlund, H. & Pessi, A. E. 2008. Osallisuuden asenteet ja teot – Nuoret ikäryhmät vapaaehtoistoiminnassa. Teoksessa Autio, M., Eräranta, K. & Myllyniemi, S. 2008. Polarisoituva nuoruus? Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 127 - 137.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1998. Tutki ja kirjoita. 3.-4. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Kansalaisyhteiskunta 2017. Kansalaistoiminta. WWW-artikkeli. Saatavissa: http://www.kansalaisyhteiskunta.fi/tietopalvelu/jarjesto- ja yhdistystoiminta/aiemmat_artikkelit/kansalaistoiminta [viitattu 27.9.2017].

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 176.

Kiviniemi, K. 2001. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II – näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Chydenius-Instituutin julkaisuja 3/2001. Jyväskylä: Gummerus.

Koulutuskeskus Salpaus. 2015. Opetussuunnitelman yhteinen osa. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://www.salpaus.fi/esittely/opetussuunnitelmat/Documents/ops-yhteinen-21.6.2015.pdf> [viitattu 27.9.2017].

Koulutuskeskus Salpaus. 2017. Strategia, säännöt ja ohjeet. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.salpaus.fi/info/toiminta-ja-talous/strategia-saannot-ja-ohjeet/> [viitattu 12.10.2017].

Koulutuskuntayhtymä Tavastia. 2017. Toimipaikat ja kartat. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kktavastia.fi/yhteystiedot/toimipisteet/> [viitattu 9.10.2017].

Kotamäki, S., Niemi, M., Sirkiä, H., Virnes, E., Räisänen, A. & Hietala, R. 2010. Hyvää vointia. Opiskelijahuollon toteutuminen, sen käytännöt ja kehittäminen toisen asteen ammatillisessa peruskoulutuksessa. Koulutuksen arviointineuvoston julkaisuja 51. Saatavissa: https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/37807/978-951-39-4161-1_nro_51.pdf?sequence=1 [viitattu 1.10.2017].

Maunu, A. 2016. Yhteisöjen aika. Ryhmäilmiö-malli ja sosiaalipedagogiikka ammatillisissa oppilaitoksissa. EHYT Katsauksia 1.

Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. 3. painos. Metodologia-sarja 4.

Mäkitalo, P. 2017. Opinto-ohjaaja. Henkilökohtainen tiedonanto. 3.5.2017. Koulutuskeskus Salpaus.

Opetushallitus. 2017. Ammatillinen peruskoulutus. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikoulutus/amatilliset_perustutkinnot [viitattu 23.9.2017].

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2017a. Ammatillisen koulutuksen reformi. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://minedu.fi/amisreformi> [viitattu 30.9.2017].

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2017b. Hallituksen vastaus välikysymykseen ammatillisen koulutuksen leikkausten aiheuttamista seurauksista ja koulutuksen eriarvoistumisesta. WWW-artikkeli. Saatavissa: http://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/hallituksen-vastaus-valikysymykseen-ammattillisen-koulutuksen-leikkausten-aiheuttamista-seurauksista-ja-koulutuksen-eriarvoistumisesta [viitattu 23.9.2017].

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2017c. Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma. Luonnos 29.5.2017. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://minedu.fi/documents/1410845/4526059/VANUPO+LUONNOS+20170529/4386ad9d-da91-4178-9172-a0f2080c4092> [viitattu 29.9.2017].

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2017d. Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma lausunolle. WWW-artikkeli. Saatavissa: http://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/valtakunnallinen-nuorisotyon-ja-politiikan-ohjelma-lausunolle [viitattu 29.9.2017].

Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki. 30.12.2013/1287.

Penttinen, L., Plihtari, E., Skaniakos, T. & Valkonen, L. s.a. (toim.) Vertaisuus voimavarana ohjauksessa. Jyväskylän yliopisto. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/47643/978-951-39-4497-1.pdf?sequence=1> [viitattu 1.10.2017].

Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä. 2017. Pohjois-Karjalan ammattiopisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.pkky.fi/oppilaitokset/ammattiopisto> [viitattu 9.10.2017].

Poikkeus, A.-M. 2013. Osallistava koulu syrjäytymisen ehkäisijänä. Teoksessa: Reivinen, J. & Vähäkylä, L. (toim.) Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen. 1.painos. Helsinki: Gaudeamus, 111 - 120.

Seppänen-Järvelä, R. (toim.) 2005. Vertaismenetelmät kehittävän arvioinnin välineinä. STAKES, FinSoc Arviointiraportteja 2/2005, 55 - 64. Saatavissa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77163/vertaismenetelmat.pdf?sequence=1> [viitattu 26.9.2017].

Strömmer, P. 2005: Vertailukehittäminen: Virtuaalikypärä nimeltä Benchmarking. Teoksessa Seppänen-Järvelä, R. (toim.) Vertaismenetelmät kehittävän arvioinnin välineinä. STAKES, FinSoc Arviointiraportteja 2/2005, 55-64. Saatavissa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77163/vertaismenetelmat.pdf?sequence=1> [viitattu 31.5.2017].

SunWolf, Dr. 2008. Peer Groups. Expanding Our Study of Small Group Communication. London: Sage.

Tirkkonen, M. 2017. Opetuslajohtaja. Puheenvuoro. Strategian kehitysryhmien työpaja. 5.10.2017. Koulutuskeskus Salpaus.

Turun ammatti-instituutti. 2017. Hakijalle. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.turkuai.fi/turun-ammatti-instituutti/hakijalle> [viitattu 9.10.2017].

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uusitettu laitos. Helsinki: Tammi.

Valkeakosken ammatti- ja aikuisopisto. 2017. Kuntayhtymäjohtaja/rehtorin tervehdys! WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://vaao.fi/vaao/valkeakosken-seudun-koulutuskuntayhtyma/> [viitattu 9.10.2017].

Velling, K. 2017. Opinto-ohjaaja. Koulukiertue-koulutus. 11.10.2017. Koulutuskeskus Salpaus.

Ågren, S. 2014. Tutortoiminta hyvinvoivan oppimisympäristön rakentajana. Selvitys ammatillisen koulutuksen tutortoiminnasta ja tutortoiminnan suositukset. Suomen ammatillisen koulutuksen kulttuuri- ja urheiluliitto, SAKU ry.

Ågren, S. (toim.), Pihlaja, K. & Hasari, T. 2016. Tutortoiminnan opas ammatillisen koulutuksen tutortoiminnasta vastaaville henkilöille. Mannerheimin Lastensuojeluliitto, SAKKI – Suomen Ammattin Opiskelevien Liitto & Suomen ammatillisen koulutuksen kulttuuri- ja urheiluliitto SAKU ry.

TEEMAHAASTATTELUN RUNKO

vertaisohjaus ammatillisessa oppilaitoksessa

Miten vertaisohjauksen muodot on toteutettu muualla ja mitä sellaisia vertaisohjauksen muotoja on olemassa, joita voisi toteuttaa Salpauksessa.

Nauhoita haastattelu.

Taustatiedot

Päivämäärä

Nimi

työtehtävä

nimike

Oppilaitos

- Kuinka suuri oppilaitos, kuinka monta kampusta

Vertaisohjauksen muodot

Tutortoiminta

- kuinka hyvin opiskelijat sitoutuvat
- millaisia tehtäviä (ryhmätyökset, uusien opiskelijoiden vastaanotto, markkinointi)
- koulutus
- jatkuvuus

Tutoriksi/vertaisohjaajaksi pääseminen:

- Kuinka mukaan pääsee, mistä tietoa (toiminnan markkinointi), onko ehtoja mukaanpääsulle (opintomenestys)?
- Kuinka usein kokoontuu? Missä kokoontutaan? Onko jokin oma tila?
- Mikä opiskelijoita motivoi?

Ryhmäedustajatoiminta

Muita vertaisohjauksen muotoja (esim. kiusaamistilanteet)

Vertaisohjauksen hyödyntäminen

Vertaisohjauksen tukeminen

Vertaisohjauksen sisällöt

Vertaisohjauksen tavoite

Vaikutukset

Onko vaikutusta osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen, keskeytyksiin?

Oppilaitoksen asenne

- kuinka suhtaudutaan toimintaan
- johdon suhtautuminen
- onko opinnollistettu

Ammatillisen koulutuksen reformi

- oletteko miettineet, että aiheuttaako muutoksia

Millainen ihannetilanne olisi**Ongelmakohdat**

Yhteistyö muiden tahojen kanssa (nuorisopalvelut, seurakunta tms)

Resurssointi

- kuka vastaa
- onko riittävästi

Lopuksi

pyydä dokumentteja, jos mahdollista saada luettavaksi (vuosikello yms.)

Kiitos haastattelusta.